

Lending to Europe
Recommendations on collection mobility
for European museums

Na str. 9 jedna z okładek publikacji *Lending to Europe. Recommendations on collection mobility for European museums*. Raport opracowali: R. de Leeuw, C. Acidini, K. Berg, D. Folga-Januszewska, H. Hartung, R. Kvietkauskas, F. Matassa, R. Rapetti, G. Schauerte, R. Wäre, zgodnie z rezolucją Rady Europy 13839/04, red. A. Weij, L. Witsen Elias, Rotterdam 2005

LENDING TO EUROPE ZASADY WYPOŻYCZANIA OBIEKTÓW I WSPÓŁPRACY MIĘDZY MUZEAMI W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

W czasie prezydencji Holandii Rada Europy przyjęła rezolucję 13839/04, określającą plany działania w zakresie kultury w latach 2005-2006. Na mocy tej rezolucji powołano także niezależną grupę ekspertów odpowiedzialnych za opracowanie dokumentu, któremu nadano tytuł: *Wypożyczenia w Europie (Lending to Europe)**.

Jest to pierwszy w historii muzeów europejskich dokument o charakterze dyrektywy, zalecający optymalną praktykę współpracy¹, uznaną przez ekspertów za najważniejszą w kontaktach międzynarodowych² w najbliższych latach. Dokument ten został przedstawiony w Brukseli 23-24 maja 2005 r. ministrom kultury, nauki i edukacji krajów członkowskich Unii Europejskiej, którzy przyjęli go jako zalecany do realizacji w swoich krajach. Było to zarazem pierwsze opracowanie przygotowane na zasadach partnerskich po przyjęciu nowych członków do Unii Europejskiej 1 maja 2004 roku.

Dokument *Wypożyczenia w Europie* obejmuje bardzo wiele zagadnień, wskazując, czy też raczej polecając najważniejszą w danym okresie (2005-2006) drogę postępowania, służącą rozsądnemu, ekonomicznemu i bezpiecznemu udzielaniu sobie wzajemnie przez muzea posiadanych dzieł, oraz podkreśla nowy trend tej współpracy – otwarcie się na poznanie zasobów muzealnych nowych krajów członkowskich. Warto zwrócić uwagę na kilka istotnych idei zawartych w tym dokumencie:

1. Zaufanie

Od samego początku pracy nad dokumentem byliśmy jako grupa ekspertów zgodni co do jednego – najważniejszymi zasadami, stojącymi ponad regulacjami prawnymi, są te zawarte w *Kodeksie etyki*³, a co za tym idzie punktem wyjścia do wszystkich działań jest świadome jego przestrzeganie, budowanie wokół niego programów edukacyjnych dla pracowników muzeów oraz powrót do kardynalnej zasady muzealnictwa – zaufania. Właściwa, rzetelna informacja i uczciwość w stosowaniu procedur prawnych jest ekonomicznym, praktycznym i długotrwałym fundamentem współpra-

cy między muzeami. W tym sensie zawód muzealnika pokrewny winien być zawodowi lekarza, gdzie zasada *primum non nocere* (po pierwsze – nie szkodzić) musi stać się naczelną zasadą działania.

Budowanie zaufania to zarazem cel i metoda prowadzące do wymiany wystaw, depozytów i kolekcji. W tym pięknym, idealistycznym pojęciu kryje się oczywiście wiele problemów i dylematów; im właśnie poświęcona była zorganizowana przez Ministerstwo Kultury Wielkiej Brytanii konferencja w Manchester 28 listopada 2005 r., której osobny dział tematyczny nosił tytuł „Building up trust” (Budowanie zaufania).

2. Bezpieczeństwo

Problemy zagrożenia zewnętrznego – ataków terrorystycznych, kradzieży, klęsk żywiołowych i zwykłych wypadków – powinny być rozwiązywane wspólnie i muzea współpracujące ze sobą powinny stosować owo minimum procedur zalecanych w dokumencie. Standaryzacji tych procedur służy m.in. przyjęty jako optymalny w chwili obecnej Protokół zasad bezpieczeństwa (*Facilities Report*), uznawany za formalny dokument w Wielkiej Brytanii⁴. Powinien on być powszechnym standardem wymiany informacji między współpracującymi ze sobą partnerami-muzeami.

3. Ubezpieczenia

Rosnące koszty wystaw, wypożyczeń i utrzymania muzeów sprawiły, że w nieco innej perspektywie ukazane zostały zagadnienia ubezpieczeń wypożyczanych obiektów. Dyrektorzy wielu europejskich muzeów oraz wszyscy podpisani pod tym dokumentem eksperci uznali, że należy zwrócić się do rządów krajów członkowskich Wspólnoty z wnioskiem o stopniowe rozszerzanie ubezpieczeń w formie gwarancji państwowych. Jest to najtańsza, a zarazem najpewniejsza forma ubezpieczenia, zwłaszcza gdy praktykowana jest w obrębie EU. Aby jednak muzea mogły praktycznie z tych poręczeń korzystać, w wielu krajach zmienione być muszą zasady ich udzielania, w tym – co uznano za najważ-

niejsze – obniżona być powinna do minimum wartość ubezpieczeniowa obiektów, od poziomu której można korzystać z gwarancji. Nie chodzi tu oczywiście o zaniżanie wartości samych obiektów, lecz o nakłonienie władz finansowych do przyjęcia dolnej stawki np. na poziomie 4000 Euro, od której można występować o poręczenie, jak ma to miejsce w Wielkiej Brytanii.

Nowością jest zalecenie „wypożyczeń bez ubezpieczeń” (non-insurance) w tych wypadkach, gdy zaufanie (sic!), jakie mają do siebie muzea pozwala na decyzję udzielenia obiektów na podstawie protokołów. Nakłada to oczywiście zwiększoną odpowiedzialność na zarządzających muzeami, ale pozwala na zgodne z prawem (!) wypożyczenie obiektów instytucjom, których poziom zabezpieczeń wydaje się być najlepszym gwarantem bezpieczeństwa.

Tylko w ostateczności polecane są ubezpieczenia komercyjne, które – jako bardzo zazwyczaj kosztowne – „zjadają” olbrzymią część publicznych środków finansowych przeznaczanych na realizację wystaw.

4. Wycena obiektów

Z problemem ubezpieczeń związana jest bezpośrednio wycena obiektów – w dokumencie opisano zasady, jakie powinny być przestrzegane w czasie jej dokonywania. Zwrócono m.in. uwagę, że nieuzasadnione zawyżanie wartości obiektów jest naganne i prowadzi do dysharmonii we współpracy i do naruszania reguł rynkowych.

5. Inwentaryzacja i digitalizacja

Właściwy poziom inwentaryzacji i digitalizacji kolekcji jest warunkiem wzajemnej wymiany informacji. Bez zachowania przyjętych standardów, systemów przeszukiwania, raportowania, udostępniania i przesyłania wizualizacji nie ma mowy o współpracy na wymaganym poziomie. Ponadto stosowane systemy elektroniczne muszą spełniać przyjęte normy bezpieczeństwa – uświadamianie tego powinno być elementem edukacji muzeologicznej.

6. Zabiegi konserwatorskie, zasady przechowywania i transportowania obiektów, standardy klimatyczne

W absolutnej większości przypadków decyzja o wypożyczeniu obiektów jest wynikiem oceny warunków klimatycznych i jakości opieki konserwatorskiej, jaką muzeum wypożyczające może zapewnić. Dokument *Wypożyczenia w Europie* bardzo szczegółowo omawia te kwestie, przede wszystkim w odniesieniu do dzieł sztuki. Przewóz i przemieszczenie danych kategorii obiektów obwarowane są ścisłymi zasadami, które są opisane.

7. Zajęcie obiektów na terenie innego⁵ kraju z tytułu naruszenia praw własności

Na wniosek polskiego eksperta wprowadzono do dokumentu punkt wymagający w najbliższym czasie wyjątkowo intensywnych działań. Chodzi o zasadę niedopuszczenia do zajęcia dzieł, które wyjechawszy z danego kraju, stać się mogą przedmiotem pozwów sądowych z tytułu roszczeń prywatnych lub roszczeń rewindykacyjnych. Skomplikowana historia Europy pozostawiła liczne ślady w postaci zawłaszczeń, przejęć, nacjonalizacji, co sprawiło, że obecnie istnieje niemała grupa dzieł sztuki, które, będąc w posiadaniu muzeów, są przedmiotem roszczeń innych osób, instytucji lub państw uznających ich obecny status posiadania za naruszenie prawa. Taki stan rzeczy powoduje, że wiele wspaniałych dzieł sztuki, literatury, muzyki nie jest publicznie udostępnianych w ramach wypożyczeń, w obawie przed ich zajęciem. Rolą prawodawstwa w zakresie współpracy między muzeami powinno być wypracowanie systemów, które z jednej strony dążyłyby do przywrócenia własności zgodnie z zasadami moralnymi i prawem, ale z drugiej strony definitywnie zapobiegałyby zajmowaniu dzieł w sytuacjach, gdy roszczenia są tylko grą finansową lub polityczną.

8. Prawa autorskie i prawo majątkowe z tytułu praw autorskich

Naczelną zasadą współpracy między muzeami przy wypożyczaniu obiektów musi być respektowanie należnych praw autorskich z jednej strony, z drugiej zaś zapobieganie pobieraniu opłat tam, gdzie instytucje takich praw majątkowych nigdy nie nabyły. Regulacja tych zasad jest niezbędnym warunkiem publikacji i edukacji, których celem są wypożyczenia.

9. Badania naukowe i naukowa konserwacja

Istotne wydaje się w dokumencie *Wypożyczenia w Europie* wskazanie na fakt prowadzenia badań naukowych jako na ważny motyw udzielenia zgody na wypożyczenie. Przywraca to po latach niekomercyjny wymiar organizowaniu wystaw i pokazów, które oprócz tego, że są działaniem na rzecz społeczności, na rzecz młodzieży, działaniem edukacyjnym i popularyzacją medialną, mogą też być wydarzeniem naukowo-badawczym, poszerzającym zarówno wiedzę podstawową, jak i specjalistyczną na dany temat.

10. Sponsoring i promocja

W dokumencie omówione zostały zasady, jakie powinny obowiązywać w sytuacjach, gdy muzea publiczne czy utrzymywane częściowo z pieniędzy podatników korzystają także z prywatnych dotacji

sponsoringowych⁶. Owe nieprzekraczalne granice są wyraźnie opisane i choć zagadnienie to ulega szybkiej ewolucji, jego zrozumienie jest kluczowe dla dobra promocji kultury. W tych sytuacjach obszarem „drażliwym” może być promocja wystaw i wydarzeń muzealnych wkraczająca w sfery nadmiernie komercyjne, naruszające „publiczny” charakter instytucji.

11. Opłaty z tytułu użyczenia wystaw, obiektów, kolekcji

Dokument *Wypożyczenia w Europie* jednoznacznie zaleca **nie pobieranie** opłat między muzeami za fakt wypożyczenia obiektów (tzw. loan fee). Jednocześnie zwraca się uwagę na to, iż koszty wypożyczenia, dokumentacji, konserwacji oraz koszty administracyjne stanowią konkretny wydatek muzeum (posiadacza obiektów) i powinien on być ponoszony przez stronę, która potencjalnie czerpać może korzyści z tego wypożyczenia (np. pobieranie opłat za bilety). Dlatego uznano, że

każde muzeum może, a co więcej powinno publicznie podać do wiadomości (np. na stronach www), jakie mogą być koszty owej obsługi wypożyczeń, starając się jednak określać je wedle rzeczywistych nakładów, bez narzutów i bez dodatkowych marż. Informacja taka pozwoli zorientować się zawczasu występującym o wypożyczenia, z jakimi kosztami muszą się liczyć i pozwoli uniknąć nieprzejrzystych procedur.

To zaledwie kilka ważniejszych zagadnień zawartych w dokumencie *Lending to Europe*, wybranych spośród znacznie większej ich liczby. Zapoznając się z nimi należy pamiętać, że intencją autorów było wskazanie kierunku, nie zaś restrykcyjne odcinanie drogi do współpracy tym instytucjom, które nie mogą jeszcze wypełnić wszystkich zaleceń. *Wypożyczenia w Europie* są więc rodzajem drogowskazu, jak trafić do „Klubu Współpracujących Muzeów”, nie zaś litanią zakazów.

Przypisy

* Całość dokumentu wraz z załącznikami [w:] *Lending to Europe. Recommendations on collection mobility for European museums*. Oprac.: R. de Leeuw, C. Acidini, K. Berg, D. Folga-Januszewska, H. Hartung, R. Kvietauskas, F. Matassa, R. Rapetti, G. Schauerte, R. Wäre, zgodnie z rezolucją Rady Europy 13839/04, red.: A. Weij, L. Witsen Elias, Rotterdam 2005.

¹ Stąd nazwa „Best Practice”.

² Standaryzacja różnych procedur muzealnych, takich jak: zasady bezpieczeństwa, zasady konserwatorskie, transport, digitalizacja zbiorów, była oczywiście przedmiotem

wielu opracowań w ramach ICOM-u, ale nie była dotychczas przyjmowana jako dokument obowiązujący.

³ Chodzi o *Kodeks etyki zawodowej Międzynarodowej Rady Muzeów (ICOM)*, przyjęty przez członków tej organizacji na całym świecie.

⁴ *United Kingdom Facilities Report*, stanowiący załącznik do dokumentu.

⁵ „Innego” oznacza „nie tego, skąd wypożyczono obiekt”.

⁶ Nie chodzi tu oczywiście o „mecenat” jako szlachetną formę wsparcia, nie przewidującą konkretnych „materialnych” korzyści dla wspierającego.

Lending to Europe

Recommendations on collection mobility for European museums

Zasady wypożyczania w Europie

Zalecenia dla muzeów europejskich dotyczące mobilności zbiorów

A report produced by an independent group of experts, set up by Council resolution 13839/04:

Raport niezależnej grupy ekspertów stworzonej na mocy rozporządzenia Rady 13839/04:

Ronald de Leeuw (chair)	Director General Rijksmuseum, Amsterdam, the Netherlands.	Ronald de Leeuw (przewodniczący)	Dyrektor Generalny Rijksmuseum, Amsterdam, Holandia.
Cristina Acidini	Director of Opificio delle Pietre Dure, Italian Ministry of Cultural Affairs, Florence, Italy.	Cristina Acidini	Dyrektor Opificio delle Pietre Dure, Włoskie Ministerstwo Kultury, Florencja, Włochy.
Kristian Berg	Director National Historical Museum, Stockholm, Sweden.	Kristian Berg	Dyrektor National Historical Museum, Sztokholm, Szwecja.
Dorota Folga-Januszewska	Director for Collection and Research, National Museum, Warsaw, Poland.	Dorota Folga-Januszewska	Dyrektor ds. naukowych Muzeum Narodowego, Warszawa, Polska.
Harald Hartung	Head of Unit Culture, European Commission, Directorate-General for Education and Culture, Brussels, Belgium.	Harald Hartung	Szef Wydziału ds. Kultury, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury, Bruksela, Belgia.
Rolandas Kvietkauskas	Undersecretary of the Ministry of Culture of Lithuania, Vilnius, Lithuania.	Rolandas Kvietkauskas	Podsekretarz Ministerstwa Kultury na Litwie, Wilno, Litwa.
Freda Matassa	Head of Collections Management Tate Gallery, London, United Kingdom.	Freda Matassa	Szef Zarządzania Zbiorami Tate Gallery, Londyn, Zjednoczone Królestwo.
Rodolphe Rapetti	Conservateur en chef du Patrimoine, Chargé de mission auprès du Directeur des Musées de France, Paris, France.	Rodolphe Rapetti	Naczelnny Konserwator Dziedzictwa, Pełnomocnik Dyrektora Muzeów Francji, Paryż, Francja.
Günther Schauerte	Deputy Director General Staatliche Museen zu Berlin, Preussischer Kulturbesitz, Berlin, Germany.	Günther Schauerte	Wicedyrektor Generalny Staatliche Museen zu Berlin, Preussischer Kulturbesitz, Berlin, Niemcy.
Ritva Wäre	Chief Director of the National Museum of Finland, Helsinki, Finland.	Ritva Wäre	Główny Dyrektor Narodowego Muzeum Finlandii, Helsinki, Finlandia.

April 2005

Kwiecień 2005

I. INTRODUCTION

Museums are a link between Europe's heritage and the citizens of today and tomorrow. They have become lively laboratories which stimulate our senses and extend our perception of culture. Museums have an enormous potential to bring the riches of our cultural diversity to the fore, to bridge different cultures and to raise awareness of the common elements of our cultural heritage. In the proposed EU Constitution, cultural heritage is one of the objectives of the Union: *the Union respects cultural and linguistic diversity and ensures that Europe's cultural heritage is safeguarded and enhanced.*

The museum collections of Europe are, first and foremost, one of society's common assets. It is therefore important to safeguard them, but also to make them available to society as much as possible. In this sense, museums hold collections in trust.

Museums have a long tradition of sharing the cultural heritage in their custody with other museums and institutions. To lend objects to other museums, both in the same country and abroad, is considered one of their most important tasks. To have the opportunity to borrow from other museums is crucial for large and small museums alike. The mobility of collections is ideally based on the principle of reciprocity, but it is not an end in itself. There are valid reasons for preventing a specific object or group of objects from travelling; see, for example, appendix 1.

Europeans have access to a rich heritage. Some of these treasures are permanently on show, for example in museums and galleries, or are temporarily on display in exhibitions. But others are of limited access because they are hidden from view in storage¹. All these objects taken together – works of art, historical objects, and so on – are what Europe has in common and what unites Europe in diversity. It is important that Europeans become acquainted with, can appreciate, enjoy and understand their own and other cultures and are able to pass on this heritage to future generations.

At present, there are more than 30,000 museums in Europe, which are visited by some 500 million people each year. Only 300 museums regularly hold major temporary exhibitions. Studies show that the number of museum visitors (as an indicator of public interest) depends on having an active exhibitions programme. Temporary exhibitions also encourage the public to revisit a

I. WSTĘP

Muzea stanowią most pomiędzy dziedzictwem Europy a obywatelami dzisiaj i w przyszłości. Stały się pełnymi życia laboratoriami, które pobudzają nasze zmysły i poszerzają nasze postrzeganie kultury. Muzea mają ogromny potencjał w zakresie prezentacji bogactwa naszej kulturowej różnorodności oraz tworzenia pomostów pomiędzy odrębnymi kulturami, żeby podnosić świadomość istnienia wspólnych elementów naszego dziedzictwa kulturowego. W proponowanej Konstytucji UE dziedzictwo kulturowe znajduje się w centrum uwagi: *Unia respektuje kulturową i językową różnorodność oraz zapewnia, że dziedzictwo kulturowe Europy będzie chronione i promowane.*

Kolekcje muzealne Europy są przede wszystkim jednym ze wspólnych dóbr społecznych. Dlatego ważne jest, aby zapewnić im ochronę, ale też, aby udostępnić je społeczeństwu w możliwie największym stopniu. W tym sensie muzea przechowują zbiory w charakterze „powierzonego im depozytu”.

Muzea mają długą tradycję dzielenia się dziedzictwem kulturowym, które zostało powierzone ich opiece, z innymi muzeami oraz instytucjami. Pożyczanie eksponatów innym muzeom, zarówno w kraju, jak i za granicą, uważa się za jedno z ich najważniejszych zadań. Konieczne jest, aby możliwość wypożyczania miały nie tylko duże, ale i niewielkie muzea. Mobilność kolekcji jest w głównej mierze oparta na zasadzie wzajemności, lecz nie zawsze. Istnieją ważne przyczyny, z powodu których niektóre eksponaty lub grupy eksponatów nie powinny podróżować; patrz np. załącznik 1.

Europejczycy mają dostęp do bogatego dziedzictwa. Niektóre ze skarbów owego dziedzictwa znajdują się na ekspozycjach stałych, np. w muzeach i galeriach, lub na ekspozycjach czasowych podczas wystaw. Jednakże dostęp do innych eksponatów jest ograniczony, ponieważ znajdują się one w magazynach¹. Wszystkie te eksponaty zebrane łącznie – dzieła sztuki, obiekty historyczne itd. – są tym, co Europa ma wspólnego i co ją jednoczy w jej różnorodności. Dlatego ważne jest, aby Europejczycy ku własnej satysfakcji mogli poznać, docenić i zrozumieć swoją kulturę, a także kulturę innych, oraz przekazać tę spuściznę przyszłym pokoleniom.

Obecnie istnieje w Europie ponad 30 000 muzeów, które odwiedza około 500 milionów ludzi rocznie. Jedynie 300 muzeów regularnie organizuje większe wystawy czasowe. Badania wskazują, że liczba odwiedzających (jako wskaźnik zainteresowania publiczności) zależy od aktywnego programu wystawienniczego. Wystawy czasowe zachęcają również zwiedzających do ponownego odwiedzenia

museum's permanent collection, a side-effect underlined by the blockbuster exhibitions organised over the past few decades, which have turned out to be magnets for visitors. Such exhibitions also make it possible to study historical themes and to survey the oeuvre of an artist or the products of a particular movement or period, which may well be scattered all over the world². The mobility of collections therefore fits in with the fundamental principles of the European Union, i.e. the free movement of persons, goods, services and capital.

European treasures are highly regarded all over the world. Oddly enough, it is sometimes easier for them to travel to the United States or Japan, because museums in these countries can draw from larger funds or benefit from advantageous support schemes (such as the federal indemnity scheme in the United States) that considerably reduce operating costs. If museums in Europe want to become more competitive, measures should be taken to enable them to mount scholarly or educational exhibitions at the highest level that include objects illustrating Europe's dispersed heritage, borrowed from all over Europe and the rest of the world.

The present set of recommendations aims to encourage collection mobility, both by stimulating a larger number of European institutions to share in cultural exchanges within Europe and by redressing the imbalance vis-à-vis financially stronger and better equipped partners outside Europe.

It should be noted in this context that one of the three objectives of the new Culture 2007 Programme proposed by the European Commission is *to encourage the transnational circulation of works and cultural and artistic products*.

In the following two chapters the group describes first the working method and second the subject areas and its recommendations. Chapter II, *working method*, consists of three paragraphs, first its mandate and objectives, second the subjects areas which are conducive or obstacles to collection mobility. The third paragraph describes the decision makers involved. Chapter III, *subjects areas and its recommendations*, is a result of the obstacles and conducive identified by the group in paragraph two of the working method. After a concluding observation, the group presents a schematic overview of all the recommendations mentioned in Chapter III.

ekspozycji stałej danego muzeum. Jest to widomy efekt uboczny „szlagierów wystawienniczych” zorganizowanych w ciągu kilku ostatnich dziesięcioleci, które okazały się być magnesem przyciągającym zwiedzających. Takie wystawy umożliwiają również badanie tematów historycznych oraz zgłębianie dorobku wybranego artysty czy obiektów będących wytworem danego ruchu lub okresu, które mogą być rozrzucone po całym świecie². Dlatego też przemieszczanie zbiorów jest zgodne z fundamentalnymi zasadami Unii Europejskiej, tj. z wolnym przepływem ludzi, dóbr, usług i kapitału.

Skarby Europy są cenione na całym świecie. Choć może się to wydawać dziwne, czasami łatwiej jest wysłać je do Stanów Zjednoczonych lub Japonii, ponieważ muzea w tamtych krajach dysponują większymi środkami finansowymi lub są beneficjentami korzystnych programów wspierających (takich jak federalny program zabezpieczenia w USA), które w znaczący sposób obniżają koszty operacyjne. Jeśli muzea w Europie chcą stać się bardziej konkurencyjne, trzeba podjąć kroki, które umożliwią im organizowanie większej ilości wystaw o charakterze naukowym lub edukacyjnym na najwyższym poziomie, przy wykorzystaniu eksponatów ilustrujących rozproszone dziedzictwo Europy, pożyczonych z różnych miejsc w Europie oraz z innych części świata.

Celem niniejszych zaleceń jest propagowanie mobilności kolekcji zarówno poprzez zachęcanie większej liczby instytucji europejskich do brania udziału w wymianach w obrębie Europy, jak i poprzez przywrócenie równowagi w stosunku do silniejszych (pod względem finansowym) i lepiej wyposażonych partnerów spoza Europy.

Należy zauważyć, że jednym z trzech celów nowego programu „Kultura 2007” proponowanego przez Komisję Europejską jest *promowanie transnarodowego obiegu dzieł oraz produktów o charakterze kulturowym i artystycznym*.

W kolejnych dwóch rozdziałach zespół ekspertów opisuje po pierwsze metodę pracy, po drugie zakres zagadnień oraz własne zalecenia. Rozdział II – *Metoda pracy* – składa się z trzech paragrafów: pierwszy dotyczy zaleceń i celów, drugi zakresu działań, które mogą sprzyjać wymianie zbiorów lub ją utrudniać. Paragraf trzeci opisuje decydentów zaangażowanych w powyższe zagadnienia. Rozdział III – *Zakres działań oraz zalecenia* – zajmuje się trudnościami i czynnikami sprzyjającymi, zidentyfikowanymi przez grupę ekspertów w paragrafie drugim rozdziału *Metoda pracy*. Po uwagach końcowych przedstawiono tabelaryczne zestawienie zaleceń wymienionych w rozdziale III.

II. WORKING METHOD

1. Mandate and objectives

During the Netherlands Presidency of the European Union, the Council adopted resolution 13839/04 on the working plan for Culture 2005-2006, which focuses on five priority areas for the years 2005 and 2006 (appendix 2). The aims and measures set out in these areas are intended to improve cultural co-operation and to remove the main obstacles to such co-operation. The subsequent EU Presidencies will guarantee a continuous and sustained follow-up.

Within this context, the mobility of art collections and exhibitions has been identified as one of the priority areas. Based on the findings of an expert study surveying national systems of public indemnity guarantees relating to exhibitions in 31 European countries³ and on the outcome of the "Museum Collections on the Move"⁴ conference, the Council Presidency set up a working group of museum experts, under chairmanship of Ronald de Leeuw, director general of the Rijksmuseum in Amsterdam, to advise on facilitating European collection mobility.

The mandate of this group was to prepare practical recommendations for improving the mobility of museum collections, with a special emphasis on questions related to insurance and indemnity, standards and guidelines, and the role of the registrar. However, the group took the opportunity to discuss more subjects related to collection mobility.

The aim was to come up with realistic and practical advice for all kinds of museums (natural history, historical, art, etc.). Furthermore, the group was to underline the specific added value that the Member States and EU Institutions could provide when implementing these recommendations.

The group found that a number of good practices already exist in the field, and that it was now important to identify, and if necessary adapt, the relevant models and promote them on a wider scale. These practices, together with the recommendations developed by the group, should provide the basis for:

- putting greater emphasis on the mobility of collections;
- including collections from museums and countries which have – so far – been less closely involved in international exhibitions.

II. METODA PRACY

1. Zalecenia oraz cele

W czasie, gdy Unii Europejskiej przewodniczyła Holandia, Rada przyjęła rozporządzenie 13839/04 dotyczące planu roboczego dla programu „Kultura 2005-2006”, które skupiało się na pięciu priorytetowych obszarach problemowych na lata 2005 i 2006 (załącznik 2). Cele i środki wyznaczone dla tych obszarów mają poprawić współpracę w zakresie kultury i usunąć główne przeszkody stojące na drodze takiej współpracy. Kolejne państwa przewodniczące UE zagwarantują kontynuację tego programu.

W tym kontekście mobilność kolekcji sztuki oraz wystaw została uznana za jedno z zagadnień priorytetowych. Na podstawie wyników badań eksperckich nad narodowymi systemami gwarancji zabezpieczenia publicznego w związku z wystawami w 31 krajach Europy³ oraz ustaleń konferencji zatytułowanej „Museum Collections on the Move” („Zbiory Muzealne w Ruchu”)⁴, przewodniczący Rady zdecydował o stworzeniu grupy roboczej złożonej z ekspertów muzealnych pod przewodnictwem Rolanda de Leeuwa, dyrektora generalnego Rijksmuseum w Amsterdamie, aby obradowali nad usprawnieniem mobilności europejskich kolekcji.

Grupa ekspertów podjęła się sformułować praktyczne zalecenia mające służyć poprawie mobilności zbiorów muzealnych, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii związanych z ubezpieczeniem oraz zabezpieczeniem, standardami i wskazówkami oraz rolą inwentaryzatora. Jednakże grupa skorzystała z okazji, by omówić również inne tematy związane z przemieszczaniem kolekcji.

Za cel wyznaczono sobie wypracowanie realistycznych i praktycznych porad dla wszystkich rodzajów muzeów (przyrodniczych, historycznych, sztuki itp.). Ponadto, grupa miała za zadanie podkreślić szczególną wartość dodaną, którą państwa członkowskie oraz instytucje UE mogą zyskać, wdrażając opracowane zalecenia.

Grupa stwierdziła, że w branży muzealnej istnieje już wiele przykładów dobrych praktyk. Ważne jest teraz rozpoznanie i w razie konieczności adaptowanie odpowiednich wzorców oraz promowanie ich na szerszą skalę. Owe praktyki wraz z zaleceniami wypracowanymi przez zespół ekspertów zapewnią podstawę do:

- położenia większego nacisku na mobilność kolekcji;
- włączenia zbiorów z muzeów oraz państw, które do tej pory były w mniejszym stopniu zaangażowane w wystawy międzynarodowe.

2. Approach

In order to ensure that its work would have a significant impact leading to actual improvements, the group had to decide on a general approach. It chose a pragmatic approach in which it first tackled problems that appeared to present the main obstacles to collection mobility. The group is fully aware that other steps will have to follow.

The group consequently first identified the areas which it considered to be the main obstacles or conducive to the mobility of museum collections on a wider scale.

It found the following subjects:

1. Conduct and administration
2. Value, non insurance, indemnity and insurance
3. Immunity from seizure
4. Long term loans
5. Loan fees
6. Publications/copyrights
7. Digitisation
8. Trust

These different subjects are elaborated in section III of this report. The group emphasises that although other subjects could have been tackled, for example terrorism and different customs practices, these have not been addressed in this report for practical reasons.

In line with Article 151 of the Treaty establishing the European Community any measures to harmonise national legislation are excluded. However, the group did find examples of legislation in similar areas, posing the question whether a more active approach to legislation, i.e. indemnity and immunity from seizure, would be feasible in collection mobility. Furthermore, the group felt that stakeholders in the museum sector were in the best position to propose solutions that could be implemented and developed in more detail over time, as they are the parties who come up against practical obstacles on a daily basis.

The group concluded that significant progress in this field could only be achieved by combining the efforts of museum professionals, the Member States and the EU Institutions. It therefore prepared recommendations arising from the daily work and the practical problems encountered by museum professionals who deal with collection mobility.

The group regrets not having been in a position to consult all the various stakeholders. Given its mandate, timetable

2. Podejście

Grupa ekspertów, chcąc mieć pewność, że jej praca będzie miała szeroki wpływ i doprowadzi do faktycznej poprawy obecnej sytuacji, musiała dokonać wyboru ogólnego podejścia do badanego zagadnienia. Zdecydowano się na podejście pragmatyczne, w ramach którego zajęto się najpierw problemami, które stanowiły główne przeszkody dla mobilności zbiorów. Zespół jest świadomy, że w przyszłości będą musiały być podejmowane dalsze kroki.

Na początku grupa zidentyfikowała obszary zagadnień, które uznała za główne czynniki ułatwiające lub utrudniające przemieszczanie zbiorów muzealnych na szerszą skalę. Wyodrębniono następujące zagadnienia:

1. Procedura postępowania i administracja
2. Wartość, system bezubezpieczeniowy, gwarancje państwowe i zwykłe ubezpieczenia
3. Zabezpieczenie przed przejęciem (konfiskata)
4. Wypożyczenia długoterminowe (depozyty)
5. Opłaty za pożyczenie
6. Publikacje/prawa autorskie
7. Digitalizacja
8. Zaufanie

Powyższe kwestie zostały omówione szczegółowo w rozdziale III niniejszego raportu. Grupa ekspertów podkreśla, że chociaż istnieją inne problemy, którymi należałoby się zająć, np. terroryzm czy różne praktyki celne, ze względów praktycznych nie podjęto ich w niniejszym raporcie.

Zgodnie z Artykułem 151 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, z raportu wyłączone zostały jakiegokolwiek środki zmierzające do zharmonizowania prawodawstwa poszczególnych krajów. Jednakże grupa wskazała przykłady praw dotyczących podobnych zagadnień, stawiając pytanie, czy możliwe byłoby przyjęcie bardziej aktywnego podejścia do prawodawstwa w kwestiach takich, jak gwarancje (poręczenia) państwowe czy zabezpieczenia zbiorów przed przejęciem. Niemniej eksperci uznali, że to pracownicy muzeów powinni proponować rozwiązania, które mogłyby być stosowane i z czasem dopracowywane, jako że są tymi, którzy na co dzień borykają się z przeszkodami natury praktycznej.

Grupa stwierdziła, że znaczny postęp w tym zakresie mógłby zostać osiągnięty jedynie na drodze połączenia wysiłków pracowników muzeów, państw członkowskich oraz instytucji UE. Dlatego też opracowano zalecenia wynikające z obserwacji codziennej pracy oraz problemów, jakie w praktyce napotykać pracownicy muzeów, którzy zajmują się wypożyczeniami zbiorów.

Eksperti żałują, że nie mogli skonsultować się z szerszym gronem profesjonalistów. Mając konkretne zlecenie, har-

and the resources at its disposal, it had to rely on the networks and practices already in place within the sector.

The group would like to thank all the professional organisations and experts who have contributed to the findings of this report, as well as the EU Presidencies that have organised conferences and submitted resolutions on this matter.

3. Three levels of decision making

Removing the obstacles to museum collection mobility requires a considerable effort at all three levels concerned: the museum professionals, the Member States, and the EU Institutions. Each of these three levels has a specific role to play in this process.

Museum professionals (and their organisations)

Museums and their professional organisations are in an ideal position to identify the practical obstacles to collection mobility. They are also well placed to work out practical solutions to these problems and to adapt them to new developments in the sector. In addition, professional bodies can provide specific added value by creating a self-regulatory regime to prevent disputes that may hamper the mobility of museum collections. This would require all museums potentially involved in the mobility of collections to become stakeholders of the new regime.

Member States

The national authorities of the Member States provide the legal framework for the objectives and practical operation of museums. Some of the national legislation in force may need to be reviewed so that a commonly agreed code of conduct and established best practices can be applied in all Member States. Furthermore, the Member States can play an important role in promoting and implementing these guidelines and best practices by creating specific incentives for museum professionals.

EU Institutions

The major added value of the EU Institutions is twofold. First of all, it can lay down a clear and active policy on the mobility of museum collections; secondly, it can set up and implement an appropriate monitoring process that involves all three levels of stakeholders.

monogram i zasoby do dyspozycji, musieli polegać na danych uzyskanych za pośrednictwem sieci organizacji muzealnych oraz praktykach już istniejących w tym sektorze.

Grupa chciałaby podziękować wszystkim zawodowym organizacjom oraz ekspertom, którzy przyczynili się do sformułowania ustaleń zawartych w niniejszym raporcie, jak również krajowi przewodniczącemu UE za organizowanie konferencji i przedkładanie rozporządzeń dotyczących niniejszych zagadnień.

3. Trzy poziomy podejmowania decyzji

Usprawnianie mobilności kolekcji wymaga znacznego wysiłku na wszystkich trzech poziomach: pracowników muzeów, państw członkowskich oraz instytucji UE. Każdy z nich ma swoją konkretną rolę do odegrania w tym procesie.

Muzealnicy (oraz zrzeszające ich organizacje)

Muzea oraz zrzeszające je organizacje zawodowe mają idealną pozycję, aby zidentyfikować praktyczne trudności stojące na drodze mobilności zbiorów muzealnych. Mają również dobre podstawy do tego, aby wypracować praktyczne rozwiązania problemów oraz dostosować je do nowych sytuacji w tym sektorze. Ponadto, muzealnicy mogą zapewnić konsultacje specjalistyczne w wybranych dziedzinach, które będą zapobiegać wszelkim sporom mogącym utrudniać mobilność kolekcji muzealnych. Wymagałoby to od wszystkich muzeów potencjalnie zaangażowanych w kwestie mobilności zbiorów stosowania nowego systemu.

Państwa członkowskie

Władze państwowe krajów członkowskich zapewniają prawne ramy określające zadania muzeów i praktyczne działania w nich prowadzone. Niektóre z przepisów państwowych pozostających w mocy powinny zostać poddane rewizji, tak aby wspólnie przyjęty kodeks postępowania oraz uznane za najlepsze praktyki mogły być stosowane we wszystkich państwach członkowskich. Ponadto kraje członkowskie mogą odegrać ważną rolę w promowaniu oraz wdrażaniu owych zaleceń i najlepszych metod działań poprzez szczególne zachęcanie do nich pracowników muzealnych.

Instytucje UE

Główna wartość konsultacji ma dwojaki charakter. Po pierwsze, mogą one pomóc stworzyć czytelną i aktywną politykę dotyczącą mobilności kolekcji muzealnych. Po drugie, mogą ustanowić i przeprowadzać odpowiedni program monitorowania obejmujący wszystkie trzy poziomy zainteresowanych.

The foregoing makes clear that all three levels can offer specific added value. While some recommendations may work at their own level, others depend on legislation or the approval of the other parties, such as the national governments and the EU Institutions (Council, European Parliament and European Commission). What now needs to be done is to bring the different levels together and to provide for a regular exchange of information, in particular concerning the problems encountered, possible solutions and the best way of implementing these solutions and promoting their use on the widest possible scale. The application of such an approach in other sectors has led to encouraging results.

The group believes that an approach which includes the elements outlined above as well as in section III of this document will help to considerably improve the mobility of museum collections.

III. SUBJECT AREAS AND RECOMMENDATIONS

This part of the report deals with the different subject areas which have been identified either as conducive to collection mobility or as obstacles to such mobility. Each section describes the situation, possible solutions and offers recommendations to museum professionals, the Member States and the EU Institutions. A schematic overview of all the recommendations can be found at the end of the report. A more detailed analysis of the problem areas can be found in the appendices to this report.

1. Conduct and administration

In this sub-section, the group describes existing guidelines (appendix 3, 4 and 5) for the conduct of museums and their administration. Such tools can be regarded as best practices for museum professionals and are therefore recommended as guidelines for streamlining collection mobility.

1.1. *ICOM Code of Ethics*⁵

The *ICOM Code of Ethics* (appendix 3) is a code of conduct for museums concerning the preservation, interpretation and promotion of man's natural and cultural heritage. In brief, the code considers the responsibility museums bear for their collections, research and the pursuit of knowledge, public service, exhibitions, and so on. It suggests how museums can work in close contact with communities in which their collections originate, and what legal and professional standards they should adhere to. The *ICOM Code of Ethics* was revised in October 2004. It sets minimum standards of conduct and performance to which professional museum staff throughout the world

Powyższe stwierdzenia uwiadcniają, że wszystkie trzy poziomy mogą zaoferować dodatkową konsultację. Podczas gdy niektóre wskazówki mogą mieć zastosowanie na jednym poziomie, inne zależą od prawodawstwa oraz akceptacji innych stron, takich jak rządy narodowe oraz instytucje UE (Rada, Parlament Europejski oraz Komisja Europejska). Teraz należy doprowadzić do regularnych kontaktów wszystkich poziomów i wymiany informacji, zwłaszcza tych dotyczących napotkanych problemów, możliwych rozwiązań oraz najlepszej metody wprowadzenia ich w życie oraz promocji ich wykorzystania na jak najszerszą skalę. Zastosowanie takiego podejścia w innych sektorach doprowadziło do zachęcających wyników.

Grupa przygotowująca raport jest zdania, że podejście, które uwzględni elementy opisane powyżej, jak również te zawarte w rozdziale III niniejszego dokumentu, pomoże w znacznym stopniu poprawić mobilność zbiorów muzealnych.

III. ZAKRES DZIAŁAŃ ORAZ ZALECENIA

Niniejsza część raportu poświęcona jest różnym sferom, które zaklasyfikowano do czynników sprzyjających lub utrudniających procesy związane z mobilnością kolekcji. Każdy podrozdział opisuje daną sytuację, możliwe rozwiązania oraz oferuje wskazówki dla pracowników muzealnych, państw członkowskich oraz instytucji UE. Tabełacyjne zestawienie wszystkich zaleceń umieszczono na końcu raportu. Bardziej szczegółowa analiza bloków problemowych zawarta została w załącznikach do raportu.

1. Postępowanie i administracja

W tym podrozdziale grupa ekspertów opisuje istniejące zalecenia (załącznik 3, 4 i 5) dotyczące postępowania muzeów oraz ich administracji. Takie narzędzia mogą służyć za przykłady najlepszych praktyk dla pracowników muzeów i jako takie są zalecane do stosowania dla usprawnienia mobilności zbiorów.

1.1. *Kodeks etyki zawodowej ICOM*

Kodeks etyki zawodowej ICOM (załącznik 3) jest kodeksem postępowania pracowników muzeów, dotyczącym ochrony, interpretacji oraz promocji naturalnego i kulturowego dziedzictwa ludzkości. W skrócie, kodeks ten opisuje odpowiedzialność, jaką muzea ponoszą za swoje kolekcje, badania i pozyskiwanie wiedzy, służbę publiczną, wystawy itd. Sugeruje również, w jaki sposób muzea mogą pracować w bliskim kontakcie ze społecznościami, z których pochodzą posiadane przez nie zbiory, oraz jakie prawne i zawodowe standardy powinny spełniać. *Kodeks etyki zawodowej ICOM* został poprawiony w październiku 2004. Ustanawia on minimalne normy postępowania

may reasonably aspire and provides a statement of reasonable public expectations for the museum profession. The group considers the *ICOM Code of Ethics* and ICOM's continuing work on museum issues important contributions to international discussions on promoting cultural heritage exchange. The group points out that the *ICOM Code of Ethics* contains specific paragraphs related to collection management and ethical questions of importance for wider collection mobility.

The group recommends that:

Museum professionals

- act according to the *ICOM Code of Ethics*.

1.2. General principles on administration of loans

A worldwide informal group of art museum directors meet regularly to discuss their profession. They are known as the Bizot Group⁶. The group has formulated general principles on the administration of loans and exchange of works of art between institutions. They have agreed to work according to these guidelines governing long-term and short-term loans. Because they are already upheld as standards by certain art museums in several countries, during the Italian Presidency the indemnity survey and the participants in the "Museum Collections on the Move" conference considered whether these guidelines could be standardised and applied by all kinds of museums. The group reread the guidelines to see whether they can be amended and extended in scope. With the permission of the Bizot Group, the group amended the guidelines and recommends that museum professionals use them as their standards. An amended version of guidelines, suitable for all kinds of museums, can be found in an appendix (4) to this report.

In order to arrive at a set of Europe-wide guidelines for museum professionals, the group would like to ask the Network of European Museum Organisations (NEMO)⁷ to take this further.

The group recommends that:

Museum professionals

- use the "General principles on administration of loans" as their standard.
- NEMO develop European guidelines.

Member States

- support museum associations in developing European guidelines.

oraz wywiązywania się z obowiązków, których pracownicy muzeów na całym świecie są w stanie przestrzegać oraz zawiera zestaw oczekiwania społecznych wobec muzealników. Zespół ekspercki uważa, że *Kodeks etyki zawodowej ICOM* oraz nieustanna praca ICOM-u wnoszą ważny wkład w międzynarodowe dyskusje dotyczące promocji wymiany dziedzictwa kulturowego. Zaznaczono, że *Kodeks etyki zawodowej ICOM* zawiera konkretne paragrafy odnoszące się do zarządzania zbiorami i problemów natury etycznej ważnych z punktu widzenia usprawnienia mobilności kolekcji.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- postępować zgodnie z *Kodeksem etyki zawodowej ICOM*

1.2. Ogólne zasady administrowania wypożyczeniami

Nieformalna grupa dyrektorów muzeów sztuki z całego świata spotyka się regularnie, żeby rozmawiać o swojej profesji. Znani są jako Grupa Bizot⁶. Grupa ta sformułowała ogólne zasady dotyczące administrowania wypożyczeniami oraz wymian dzieł sztuki pomiędzy instytucjami. Członkowie jej przyjęli, że będą pracować zgodnie z tymi zaleceniami, regulującymi kwestie związane z wypożyczeniami krótko- i długoterminowymi. Niektóre muzea sztuki w kilku krajach już traktują niniejsze wskazówki jak standardy. Dlatego też podczas włoskiego przewodnictwa przeprowadzono badanie dotyczące zabezpieczenia zbiorów, a uczestnicy konferencji „Museum Collections on the Move” zastanawiali się, czy te wskazówki można by ustandaryzować i wdrożyć we wszystkich rodzajach muzeów. Grupa przygotowująca raport ponownie przeczytała powyższe wskazówki, żeby sprawdzić, czy można je poprawić, a także rozszerzyć ich zakres. Za pozwoleniem Grupy Bizot zespół ekspertów wniósł swoje poprawki i w takiej formie zalecił do stosowania przez pracowników muzeów. Poprawiona wersja wskazówek, odpowiednia dla wszystkich rodzajów muzeów, została zawarta w załączniku 4 do niniejszego raportu.

W celu stworzenia zestawu wskazówek dla pracowników muzeów z całej Europy, grupa przygotowująca raport chciałaby poprosić Sieć Organizacji Muzeów Europejskich (NEMO)⁷ o kontynuację tego zadania.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- stosować „Ogólne zasady administrowania wypożyczeniami” jako standard postępowania;
- opracować zbiór wskazówek dla całej Europy (zadanie dla NEMO).

Państw członkowskich:

- wspierać stowarzyszenia muzealne w dążeniu do stworzenia wskazówek dla państw europejskich;

- support European networks.

EU Institutions

- support European network organisations (like NEMO).

1.3. Role of the Registrar

The position of museum registrar was established in the United Kingdom 25 years ago, and the United Kingdom Registrars Group (UKRG) founded in 1991. The profession of museum registrar is making its way into Europe, with formal groups having been set up in France, Italy and Germany and informal groups in several other countries.

The job of the registrar is to manage the practical, administrative and logistical aspects of caring for and moving works of art, including the legal and financial aspects. This role is particularly vital when it comes to lending and borrowing objects, liaising with other museums, and managing the details of organising an exhibition in order to clarify and simplify information and decision-making. The role varies from museum to museum and encompasses some or all of the following: transportation, packing, loans procedures, exhibition organisation, liaising with lenders, inventory, loan forms, arranging and tracking object movements, policy and procedures, insurance and indemnity, organising couriers, planning and scheduling.

The UKRG has developed a Standard Facilities Report⁸ (appendix 5) form to meet the need for a simple, easy-to-use checklist for lending museums that supplies all the information required for assessing a loan request. The form need be completed only once and can then be copied and sent to any lender. It asks all the questions the lender needs to know about the type of museum, its facilities and suitability for the proposed object, such as size of entrance and freight lift, the possibility of excluding light, and whether the museum has an automatic fire-prevention system.

The purpose of the form, which of course needs to be updated regularly, is not to deter the borrower but rather to provide a point of departure for discussion between

- wspierać działanie europejskich sieci organizacji muzealnych.

Instytucji UE:

- wspierać europejskie sieci organizacji (takie jak NEMO).

1.3. Rola inwentaryzatora

Stanowisko inwentaryzatora zostało ustanowione w Wielkiej Brytanii 25 lat temu, a United Kingdom Registrars Group (UKRG) (Brytyjską Grupę Inwentaryzatorów) założono w 1991 roku. Zawód inwentaryzatora muzealnego przenosi się obecnie na europejski kontynent, a formalne grupy założono już we Francji, we Włoszech oraz w Niemczech. Nieformalne grupy powstały też w kilku innych krajach.

Praca inwentaryzatora, jako administrującego kolekcją muzealną, polega na zarządzaniu praktycznymi, administracyjnymi oraz logistycznymi aspektami dbania o dzieła sztuki i ich przemieszczania, w tym również aspektami prawnymi i finansowymi. Jego rola jest szczególnie ważna podczas wypożyczania eksponatów, współpracy z innymi muzeami, a także zarządzania szczegółami przy organizacji wystawy, sprowadzając się do wyjaśniania oraz upraszczania informacji i procesu podejmowania decyzji. Rola ta wygląda różnie w różnych muzeach i obejmuje niektóre, lub wszystkie, z następujących działań: transport, pakowanie, procedury związane z pożyczaniem, organizacja wystawy, kontakty z pożyczającymi, rejestracja obiektów, wypełnianie formularzy, ustalanie i śledzenie przemieszczania się przedmiotów, strategie i procedury, ubezpieczenie i zabezpieczenie, organizacja usług kurierskich, planowanie oraz określanie ram czasowych.

Grupa UKRG opracowała formularz Standardowego Raportu o Wyposażeniu Muzeum i Zabezpieczeniu Obiektów (Standard Facilities Report⁸, załącznik 5), w odpowiedzi na potrzebę prostego, łatwego w użyciu formularza kontrolnego dla muzeów pożyczających swoje eksponaty, który dostarcza wszelkich informacji potrzebnych do oceny prośby o wypożyczenie. Formularz ten raz wypełniony może zostać następnie skopiowany i wysłany do kolejnych instytucji proszonych o wypożyczenie zbiorów. Zawiera on wszystkie pytania, które instytucja taka musi zadać, żeby zebrać informacje o rodzaju muzeum ubiegającego się o pożyczanie, jego wyposażeniu oraz zabezpieczeniu odpowiednich warunków dla danego obiektu. Są to pytania np. o wymiary wejścia, podnośniki, możliwości wyłączenia światła oraz wyposażenie w postaci automatycznego systemu zabezpieczającego przed pożarem.

Wprowadzenie formularza, który oczywiście powinien być regularnie uaktualniany, ma na celu nie tyle zniechęcenie ubiegających się o wypożyczenie, co raczej stworze-

the two parties. If there are areas of concern, lender and borrower can work together to solve them. The form can also serve as a guide for smaller museums on the facilities they should be working towards achieving.

The Facilities Report, which has been generally adopted as the standard for museums throughout the UK and has been in use for the past 10 years, is considered a best practice by the group.

The group recommends that:

Museum professionals

- establish the function of a registrar or a Registrar's Department combining both exhibition and loans activities.
- use the UKRG Facilities Report form as a standard.

Member States

- support the creation of the position of registrar or a Registrar's Department.

2. Value, non-insurance, indemnity and insurance

Insurance costs put a tremendous strain on museum budgets because the expenditure represented by the premiums is disproportionately high, for two reasons. The first reason is that insurance premiums take up a large share of the exhibition budget; the second reason is that over a long period of time, a lot of money is spent on premiums but scarcely any compensation is paid because damage hardly ever occurs. It is therefore important to lower premiums. While non-insurance agreements may remove the need for insurance premiums, indemnity schemes (government guarantees) can offer a variety of ways of reducing the premium, in some cases by as much as 100% depending on the particular scheme. There may be further benefits to reducing the agreed value of the insured object, depending on the rules of the individual indemnity scheme.

One of the conclusions of the "Museum Collections on the Move" conference was that museums should seek a new balance in their use of various insurance schemes or combine other approaches at their discretion, such as agreed value, non-insurance and indemnity. In the paragraphs of

nie punktu wyjścia do dyskusji między dwiema stronami. Jeśli istnieją jakieś problemy, instytucje pożyczające oraz chcące wypożyczyć dane eksponaty mogą wspólnie pracować nad ich rozwiązaniem. Formularz może również służyć jako przewodnik dla mniejszych muzeów co do wyposażenia, które powinny starać się pozyskać.

Standardowy Raport o Wyposażeniu Muzeum i Zabezpieczeniu Obiektów, który został ogólnie przyjęty jako obowiązujący dla muzeów na terenie Wielkiej Brytanii funkcjonuje tam już od 10 lat, grupa ekspertów uznała za właściwą praktykę zawodową.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- ustanowić funkcję inwentaryzatora (administratora) lub dział inwentaryzatora, który będzie się zajmował zarówno działalnością wystawienniczą, jak i związaną z pożyczaniem zbiorów;
- przyjąć stosowanie formularza UKRG Facilities Report jako standard postępowania.

Państw członkowskich:

- wspierać stworzenie stanowiska inwentaryzatora (administratora) lub działu inwentaryzatora.

2. Wartość, system bezubezpieczeniowy, poręczenia (gwarancje) państwowe i zwykle ubezpieczenia

Koszty ubezpieczenia narzucają ogromną presję na budżety w muzeach, ponieważ wydatki na pokrycie składek ubezpieczeniowych są nieproporcjonalnie wysokie. Po pierwsze, składki ubezpieczeniowe pochłaniają znaczną część budżetu przeznaczonego na wystawę. Po drugie, po dłuższym czasie okazuje się, że ogromna ilość pieniędzy została wydana na pokrycie ubezpieczeń, podczas gdy żadne odszkodowania nie zasiły budżetu, jako że bardzo rzadko zdarzają się uszkodzenia obiektów. Dlatego ważne jest, aby składki ubezpieczeniowe zostały obniżone. Umowy o wypożyczenia bez ubezpieczenia mogą niwelować potrzebę płacenia składek ubezpieczeniowych, zaś programy poręczenia skarbu państwa (gwarancje rządowe) mogą oferować różnorodne sposoby zredukowania składek, w niektórych przypadkach nawet o 100%, w zależności od konkretnego programu. Mogą również pojawić się dalsze korzyści wynikające z obniżania uzgodnionej wartości ubezpieczanych eksponatów, w zależności od zasad danego indywidualnego programu zabezpieczenia.

Jednym z wniosków konferencji „Museum Collections on the Move” było, że muzea powinny szukać nowej równowagi w stosowaniu różnorodnych systemów ubezpieczeń oraz łączenia innych rozwiązań (wedle własnego uznania), takich jak uzgodniona wartość, nie ubezpieczenie

this section the group discuss the options in order of preference.

2.1. Valuation

When the market value of an object increases, the museum's expenses rise as well because the market value is generally used as a reference for insurance and indemnity. The valuation of objects was discussed during "Museum Collections on the Move".

Private persons and foundations are likely to retain an economic interest in owning or acquiring an object. The value of cultural objects is determined by market criteria and expressed in monetary terms, such as the purchase price, sales price or auction price. This value is a result of the market mood, public taste, certain trends, and the supply of objects. Since the value is expressed in monetary terms, it is used as a basis for determining the amount of compensation in the event of damage or total loss. Private owners who lend objects value these objects according to their market value.

It is common for exhibition costs to be directly affected by an increase in the market value of the objects concerned. The market value is used as a reference for insurance and indemnity. It is the group's opinion that museums should not be unduly concerned about the continuous rise in the market value of their holdings, nor should museums follow the "dictates of the market" slavishly. After all, as soon as an object has entered a permanent collection, it leaves the marketplace and will never enter it again⁹. Other values – cultural, artistic – prevail in museums, and because these other values determine why objects are borrowed and lent, why should market value be used as a reference for a museum object? Doing so is only inescapable in the case of private owners or private museums, for whom the monetary value is real. In such cases, insurance or indemnity are the only alternatives.

The indemnity survey and the conference proceedings have raised the idea of creating a European institution that would judge the value of objects for indemnity purposes from a central vantage point. The group's opinion is that such an institution is neither desirable nor realistic. To obtain and weigh up information pertaining to the market values of innumerable objects originating from all over Europe would cost too much time and require such wide-ranging expertise

oraz system gwarancji państwowych. W kolejnych paragrafach niniejszego raportu grupa omawia różnego rodzaju opcje wedle preferencji.

2.1. Wycena

Gdy wartość rynkowa danego obiektu rośnie, wzrastają również wydatki muzeum, ponieważ wartość rynkowa jest zazwyczaj stosowana jako odnośnik dla ubezpieczenia oraz poręczeń państwowych. Wycena obiektów muzealnych była przedmiotem dyskusji podczas konferencji „Museum Collections on the Move”.

Osoby prywatne oraz fundacje prawdopodobnie utrzymują swoje zainteresowanie posiadaniem lub pozyskaniem danego obiektu. Wartość eksponatów kultury określana jest przy pomocy kryteriów rynkowych i wyrażana poprzez środki pieniężne, takie jak cena nabycia, cena sprzedaży oraz cena aukcyjna. Wartość tę kształtuje rynek, gust publiczny, pewne trendy oraz podaż obiektów. Ponieważ wartość jest wyrażana za pomocą środków pieniężnych, jest również wykorzystywana jako podstawa do określania kwoty odszkodowania w przypadku jakiegokolwiek szkody lub całkowitej straty. Prywatni właściciele, którzy pożyczają swoje eksponaty, wyceniają je zgodnie z ich wartością rynkową.

Bardzo często zdarza się, że na koszty wystawy bezpośrednio wpływa wzrost wartości rynkowej danych przedmiotów. Wartość rynkowa stanowi podstawę do określenia wysokości ubezpieczenia i państwowych gwarancji zabezpieczenia. W opinii zespołu przygotowującego raport muzea nie powinny nadmiernie niepokoić się ciągłym wzrostem wartości rynkowej posiadanych przez siebie dóbr, nie powinny również niewolniczo kierować się „dyktaturą rynku”. Przecież gdy tylko dany obiekt staje się częścią stałej kolekcji, schodzi z rynku i nigdy na niego nie powróci⁹. Inne wartości – kulturowe, artystyczne – przeważają w muzeum, a ponieważ to właśnie te inne wartości decydują o tym, dlaczego dane eksponaty są pożyczane, czemu wartość rynkowa ma być używana jako odnośnik? Taka praktyka jest nie do uniknięcia jedynie w przypadku prywatnych właścicieli lub prywatnych muzeów, dla których wartość pieniężna jest wymierna. W takich przypadkach ubezpieczenie lub gwarancje państwowe to jedyna alternatywa.

Badania dotyczące poręczeń państwowych oraz wspomniana wyżej konferencja przyczyniły się do pomysłu stworzenia instytucji europejskiej, która oceniałaby wartość danych obiektów dla celów zabezpieczenia. W opinii grupy przygotowującej raport powstanie takiej instytucji nie jest ani pożądane, ani realnie możliwe. Uzyskanie i ocena informacji odnoszących się do wartości rynkowej niezliczonych eksponatów pochodzących z całej Europy

that it would clearly be self-defeating. Such an institution would be costly to run and would likely cause enormous delays in the process of organising exhibitions. Moreover, its authority could be easily challenged by counter-expertise.

The group favours following established practice in the United Kingdom. In order to obtain a reasonable valuation in the event of an indemnity request, it is the duty of the curator organising the exhibition to research the value and verify his findings by referring to published auction results, acquisition papers and the like.

Appraisal is of relative value. Museums and governments (in indemnity cases) should be willing to accept that insurance values do not have to keep pace with the market for art and cultural objects. To overcome resistance to this idea and reduce premium costs, the group recommends that lenders, borrowers and governments work according to an agreed value that is much lower than market value. Working according an agreed value is much easier when it is based on reciprocity and mutual agreement. One suggested guideline is to accept a reduction of up to 40% of the current market value, but not less than the price paid by the lending institution when it acquired the object.

The group recommends that:

Museum professionals

- accept that insurance values do not have to keep pace with the market for art and cultural objects.
- accept an agreed value that is much lower than the market value.

Member States

- accept that insurance values do not have to keep pace with the market.
- develop a policy which makes it possible for museums to work according an agreed value that is much lower than market value.
- allow their museums to insure for far less than market value.

EU Institutions

- support ideas and policy intended to reduce values.

kosztowałyoby zbyt wiele czasu, a jednocześnie wymagałoby zbyt szerokiego zakresu ekspertyzy. Prowadzenie takiej instytucji byłoby zbyt kosztowne i przyczyniałoby się do powstania ogromnych opóźnień w procesie organizowania wystaw. Ponadto, autorytet takiej instytucji mogłyby z łatwością podważyć inne ekspertyzy.

Grupa jest zdania, że należy wykorzystać uznane praktyki stosowane w Wielkiej Brytanii. Uzyskanie rozsądnej wyceny w przypadku prośby o poręczenie państwowe jest tam obowiązkiem kustosa organizującego wystawę. W tym celu kustosz musi przeprowadzić badanie dotyczące wartości danych obiektów i zweryfikować zebrane informacje poprzez odniesienie się do wyników aukcji (podawanych do publicznej wiadomości), dokumentów potwierdzających nabycie, etc.

Ocena szacunkowa ma względną wartość. Muzea i rządy (w przypadku poręczeń) powinny chętnie zaakceptować fakt, że wartości ubezpieczenia nie muszą dotrzymywać wiernie kroku cenom rynkowym przedmiotów sztuki i kultury. W celu pokonania oporu wobec takiego poglądu oraz redukcji kosztów składek ubezpieczeniowych, grupa zaleca, aby strony biorące udział w pożyczaniu, a także rządy, pracowały opierając się na uzgodnionej wartości, która będzie dużo niższa od wartości rynkowej. Praca oparta na wartości uzgodnionej jest znacznie łatwiejsza, jeśli u jej podstaw leży wzajemność i obopólna zgoda. Jedna z sugerowanych wskazówek dotyczy akceptowania redukcji do 40% obecnej wartości rynkowej, ale kwota nie może być mniejsza niż cena, którą instytucja udzielająca pożyczki zapłaciła w chwili pozyskania obiektu.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- zaakceptować fakt, że wartości ubezpieczenia nie muszą dotrzymywać kroku cenom rynku dla dzieł sztuki i kultury;
- zaakceptować wartość uzgodnioną dużo niższą od wartości rynkowej.

Państw członkowskich:

- zaakceptować fakt, że wartości ubezpieczenia nie muszą dotrzymywać kroku cenom rynku;
- stworzyć politykę, która umożliwi muzeom pracę opartą na wartości uzgodnionej dużo niższej od wartości rynkowej;
- zezwolić muzeom na ubezpieczanie na sumy znacznie mniejsze od wartości rynkowej.

Instytucji UE:

- wspierać dążenia oraz politykę zmierzającą do obniżenia wartości.

2.2. Non-insurance/self-insurance

In many European countries, works held in the collections of major museums are not insured because the state is the owner of these objects and does not insure its own property. In a *self-insurance* scheme, an agreement can be made between institutions that are financed from the same budget (for example, all state museums directly subject to a state provider or to the state government) that no insurance need be taken out for borrowed objects loaned internally. *Non-insurance* describes the same situation, but here the institutions are in a contractual relationship in which they draw funds from various budgets (for example, museums from different states). Non-insurance means that there is no coverage in the event of the total loss of an object. The group will look more closely at these two alternative insurance and indemnity measures in the following sections. Essentially, the question is: why take out insurance on objects lent abroad if the object is not insured when it remains on home ground?

Museums that are willing to waive insurance coverage of certain risks may want assurances that transport, display, security and climate control are of the highest standard. However, it would be counterproductive to impose additional demands that again increase costs, especially when the insurance waiver was intended to reduce such costs. Basically, the standards of object handling and security should be beyond reproach under any of the circumstances described in the guidelines (appendix 4).

Insurance waivers should preferably be arranged between institutions on the basis of reciprocity. Before museums are able to waive insurance, they would need approval from the highest relevant authority, often at national level.

In the case of self-insurance or non-insurance agreements, the contractual parties must specify the extent to which liability is limited or fully excluded in the event of damage or total loss.

The group recommends that:

Museum professionals

- agree to waive certain risks.
- consider lending on a non-insurance basis.
- cover only restoration of material damage and waive depreciation.

2.2. System bezubezpieczeniowy

W wielu krajach europejskich muzealia znajdujące się w zbiorach większych muzeów nie podlegają ubezpieczeniu, ponieważ ich właścicielem jest państwo i nie ubezpiecza ono swojej własności. W programie bezubezpieczenia instytucje finansowane z tego samego budżetu (np. wszystkie muzea państwowe podlegające bezpośrednio państwu lub rządowi) mogą zawrzeć porozumienie o niepłaceniu ubezpieczenia za obiekty pożyczane w obiegu wewnętrznym. Nie ubezpieczanie opisuje podobną sytuację, ale wówczas dotyczy to instytucji, które połączone są kontraktem i otrzymują swoje fundusze z różnych budżetów (na przykład muzea z różnych państw). Nie ubezpieczenie oznacza, że nie ma żadnego pokrycia w przypadku całkowitej utraty danego eksponatu. Grupa przygotowująca raport przyjrzy się bliżej tym dwóm wariantom – ubezpieczeniu i gwarancjom państwowym – w kolejnych rozdziałach. Najważniejsze jest tu pytanie: Po co obejmować ubezpieczeniem obiekty pożyczane za granicę, skoro nie są one ubezpieczone na terenie własnego kraju, w którym znajdują się na stałe?

Muzea, które są gotowe zrzec się pokrycia kosztów utraty lub uszkodzenia w postaci ubezpieczenia od pewnych rodzajów ryzyka mogą chcieć uzyskać gwarancje stwierdzające, że transport, miejsce wystawy, środki bezpieczeństwa oraz kontrola klimatu będą na najwyższym poziomie. Jednakże nakładanie dodatkowych wymagań (które ponownie podnoszą koszty) miałyby się z celem, jako że rezygnacja z ubezpieczenia ma prowadzić do redukcji kosztów. Podstawową kwestią jest, by standardy obchodzenia się z eksponatami oraz środki bezpieczeństwa były bez zarzutu w każdej z sytuacji opisanych we wskazaniach (załącznik 4).

Zrzeczenie się ubezpieczenia powinno być uzgadniane pomiędzy instytucjami na zasadzie wzajemności. Zanim muzea będą w stanie zrzec się ubezpieczenia, będą potrzebowały akceptacji od najwyższych odpowiednich władz, często na poziomie państwowym.

W przypadku porozumień o bezubezpieczeniu, strony zawierające taką umowę muszą określić zakres, w jakim odpowiedzialność jest ograniczona lub w pełni wyłączona w razie uszkodzenia eksponatu czy jego całkowitej utraty.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- zaakceptować zrzeczenie się ubezpieczeń od pewnych rodzajów ryzyka;
- rozważyć możliwość pożyczania na zasadzie nieubezpieczenia;
- pokrywać jedynie koszty konserwacji lub restauracji uszkodzonego materiału i zrzec się dodatkowych kosztów;

- ask for approval of the highest authority to waive certain risks.

Member States

- allow and give permission to their museums to waive certain risks in general or otherwise on a case-by-case basis.
- promote mobility of cultural objects within Europe based on non-insurance.
- agree on common policy line concerning non-insurance.
- extend the system of non-insurance and apply it at European level.

EU Institutions

- support and monitor developments in non-insurance and self-insurance in the Member States.

2.3. Indemnity

State indemnity means that the national state provides financial compensation directly to the lender should a borrowed object be damaged or destroyed. State indemnity not only aids museums financially, it lowers the risk to the borrowed object by ensuring the highest standard of care for the indemnified works. It also promotes cultural exchanges and cultural representation at regional or national level. In 2003, at the request of the European Commission, an extensive study was carried out on indemnity in 31 European countries. The group's opinion is that this was an important study that clearly analysed the problems related to indemnity. The study shows that there are as many opinions about indemnity as there are indemnity schemes. The many differences between indemnity schemes complicate exhibition exchanges because expertise is needed to study all the existing schemes. The group therefore recommends clarifying indemnity schemes and making clear the major differences between them, something that requires parties to be well informed about each other's schemes. The group discussed the recommendation of the study, which is to have a single European indemnity scheme. The group came to the conclusion that a single scheme is desirable, but it questions whether it is in fact feasible. The group emphasises that every country should have an indemnity scheme. To bridge the period until all the Member States have such a scheme, the group would like to see an interim indemnity scheme put into place. It is up to the EU Institutions to prepare such a proposal.

- prosić najwyższe władze o zgodę na zrzeczenie się ubezpieczeń od pewnych rodzajów ryzyka.

Państw członkowskich:

- udzielać muzeom pozwolenia na zrzeczenie się ubezpieczeń od pewnych rodzajów ryzyka na zasadzie ogólnej lub po analizie każdego przypadku;
- promować mobilność eksponatów kulturalnych w Europie na zasadzie nie ubezpieczenia;
- uzgodnić wspólną politykę dotyczącą nie ubezpieczenia;
- rozszerzyć system nie ubezpieczenia i stosować go na poziomie europejskim.

Instytucji UE:

- wspierać i monitorować rozwój systemu nie ubezpieczenia w państwach członkowskich.

2.3. Gwarancje państwowe (poręczenia skarbu państwa)

Gwarancje państwowe (poręczenia skarbu państwa) oznaczają, że dane państwo zapewnia finansową rekompensatę bezpośrednio na ręce instytucji pożyczającej swoje obiekty, jeśli dany pożyczony obiekt zostanie uszkodzony lub zniszczony. Gwarancje państwowe nie tylko zapewniają finansowe wsparcie dla muzeum, ale także obniżają ryzyko związane z pożyczaniem eksponatów, zapewniając najwyższy standard dbałości o nie. Taki tryb postępowania promuje wymiany w dziedzinie kultury oraz jej reprezentowanie na poziomie państwowym i regionalnym. W 2003 roku, na prośbę Komisji Europejskiej, przeprowadzono szerokie badania dotyczące gwarancji państwowych w 31 krajach Europy. W opinii grupy przygotowującej raport było to niezwykle ważne badanie, które w jasny sposób zanalizowało problemy z nimi związane. Wykazało również, że istnieje tyle opinii dotyczących gwarancji ile istnieje systemów gwarancji państwowych. Różnice pomiędzy tymi systemami utrudniają wymianę wystaw, ponieważ konieczna jest znajomość wszystkich istniejących systemów gwarancji. Grupa zaleca zatem objaśnianie sobie nawzajem systemów gwarancji ze wskazaniem na różnice, dzięki czemu strony będą miały czytelne informacje dotyczące wzajemnych systemów. Grupa przedyskutowała również zalecenie stworzenia jednego systemu gwarancji w Europie, sformułowane przy okazji badania dotyczącego poręczeń (gwarancji). Ustalono, że stworzenie takiego systemu byłoby ze wszech miar pożądane, jednakże istnieje obawa, czy jest to w ogóle wykonalne. Grupa podkreśla, że każde państwo powinno mieć system poręczeń (gwarancji skarbu państwa). Zanim wszystkie państwa członkowskie stworzą taki program, w opinii grupy dobrze byłoby wprowadzić na okres przejściowy tymczasowy system gwarancji. Przygotowanie propozycji leży w gestii instytucji UE.

The group emphasises that indemnity schemes in which the state indemnifies 100% of the object are preferable. The group recommends that the Member States adapt their national systems to offer 100% indemnity. Those Member States that do not have an indemnity system should develop a scheme and take the 100% UK indemnity scheme as an example of best practice. Another problem with indemnity is that several Member States do not accept the indemnity schemes of other EU countries. The group emphasises that museum professionals should accept indemnity schemes, as described in the guidelines of appendix 4, and encourage Member States and EU institutions to stimulate the active use of indemnity schemes.

The group recommends that:

Museum professionals

- accept indemnity when offered.

Member States

- have indemnity schemes for international exhibitions and long-term loans.
- accept the indemnity schemes of other Member States.
- make their indemnity schemes better known.
- adapt existing indemnity schemes to offer 100% coverage.
- speed up the development of their indemnity schemes.

EU Institutions

- agree on a common policy line on indemnity.
- investigate whether a European interim scheme for those countries not benefiting from a scheme is possible.
- monitor progress concerning indemnity within the Member States.
- speed up the process of indemnity by developing an interim scheme.

2.4. Insurance

Insurance costs can be reduced by means of non-insurance and indemnity. Although indemnity and non-insurance can considerably reduce insurance premiums or eliminate them altogether, insurance always plays a certain role. However, that role could be less prominent than it has been.

Zespół podkreśla, że systemy gwarancji, w których państwo pokrywa ubezpieczenie eksponatu w 100% są najlepsze. Dlatego zaleca się, by kraje członkowskie przystosowały swoje systemy państwowe w taki sposób, aby móc oferować 100% pokrycia. Te państwa członkowskie, które nie mają systemów gwarancji państwowych, powinny dążyć do stworzenia takich programów. Za wzór dobrej praktyki może im służyć program 100% gwarancji obowiązujący w Wielkiej Brytanii. Innym problemem, który dotyczy gwarancji, jest fakt nieakceptowania przez kilka państw członkowskich systemów poręczeń (gwarancji) obowiązujących w innych państwach UE. Grupa przygotowująca raport podkreśla, że pracownicy muzeów powinni akceptować systemy gwarancji zgodnie z tym, co napisano we wskazówkach w załączniku 4. Zachęca również państwa członkowskie oraz instytucje UE do stymulowania aktywnego stosowania programów gwarancji.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- zaakceptować gwarancje państwowe, jeśli są oferowane.

Państw członkowskich:

- zapewnić posiadanie gwarancji państwowych dla wystaw międzynarodowych oraz wypożyczeń długoterminowych;
- akceptować gwarancje państwowe innych państw członkowskich;
- udostępniać informacje o gwarancjach państwowych
- przystosować istniejące systemy gwarancji państwowych w celu osiągnięcia 100% pokrycia szkód;
- przyspieszyć tworzenie własnych systemów gwarancji państwowych.

Instytucji UE:

- uzgodnić wspólną politykę dotyczącą gwarancji państwowych;
- zbadać, czy możliwe jest wprowadzenie tymczasowego systemu europejskiego dla krajów nie korzystających z dotychczasowych programów;
- monitorować postępy w zakresie stosowania gwarancji państwowych w państwach członkowskich;
- przyspieszyć proces wprowadzania gwarancji państwowych poprzez stworzenie systemu tymczasowego.

2.4. Ubezpieczenie

Koszty ubezpieczenia można zmniejszyć poprzez nie ubezpieczanie lub gwarancje państwowe. Chociaż te dwa rozwiązania mogą znacznie obniżyć składki ubezpieczeniowe lub wyeliminować je całkowicie, ubezpieczenie zawsze odgrywa pewną rolę. Jednakże rola ta może stać się mniejsza niż była dotychczas.

The indemnity survey shows that there are very few accidents during exchanges of objects and that the national authorities therefore do not run substantial risks. This is supported by "Museum Collections on the Move", where another conclusion was the need for a good combination of non-insurance, indemnity and insurance and their mutual use. Different combinations between these instruments are conceivable. In the case of non-insurance, insurance companies can play a role by insuring the cost of restoration in the event of damage and during transport. However, depreciation should not be insured because the value of an object is not important in collection mobility. Insurance can also play a role in countries where indemnity coverage is less than 100% and where insurance is complementary. In the case of partial indemnity, the insurance premium for the part not covered by the indemnity scheme would be reduced. Even then, depreciation should not be insured. Finally, in cases in which non-insurance and indemnity do not apply, insurance would still be required, depending on the conditions of the lender.

The group recommends that:

Museum professionals

- make good use of the possibilities created by a combination of non-/self-insurance, indemnity and insurance.
- not insure depreciation of objects in public collections.

Member States

- not make insurance compulsory.
- allow museums not to insure depreciation.

EU Institutions

- foster and monitor best practices.

3. Immunity from seizure

Immunity from seizure involves the legal protection that one state grants to an object on loan in its territory from another state within the context of a temporary exhibition. The purpose is to secure the object against any legal claims by former owners or claimants who dispute the legitimacy of the current ownership. The claimant takes advantage of the fact that the object is temporarily in a different country with a different set of laws and requests its seizure. The protection offered by immunity from seizure is granted for a specific period, i.e. the period of the exhibition, extended by the number of days necessary to prepare the exhibition. Since the most recent enlarge-

Badania dotyczące gwarancji państwowych pokazują, że podczas wymiany eksponatów zdarza się bardzo niewiele wypadków, a przez to władze państwowe nie ponoszą znaczącego ryzyka. Potwierdziła to konferencja „Museum Collections on the Move”, podczas której stwierdzono, że pożądanym byłoby sprawne łączenie nie ubezpieczenia, gwarancji państwowych oraz ubezpieczenia, stosowane przez obie strony. Możliwe są różne kombinacje tych trzech instrumentów. W przypadku nie ubezpieczenia firmy ubezpieczeniowe mogą odegrać pewną rolę poprzez zapewnienie pokrycia kosztów renowacji jeśli nastąpi uszkodzenie oraz kosztów podczas transportu. Jednakże amortyzacja nie powinna podlegać ubezpieczeniu, ponieważ wartość eksponatów nie jest ważna z punktu widzenia mobilności zbiorów. Ubezpieczenie może również odgrywać istotną rolę w krajach, w których gwarancje państwowe pokrywają mniej niż 100%, a ubezpieczenie jest instrumentem dopełniającym. W przypadku częściowych gwarancji państwowych składka ubezpieczeniowa za część nie pokrytą w systemie gwarancji państwowych uległaby obniżeniu. Nawet w takiej sytuacji amortyzacja nie powinna podlegać ubezpieczeniu. I wreszcie w przypadku, gdy nie ubezpieczenie oraz gwarancje państwowe nie miałyby zastosowania, ubezpieczenie nadal byłoby wymagane w zależności od warunków stawianych przez instytucję pożyczającą swoje obiekty.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- dobrze wykorzystywać możliwości stworzone przez połączenie nie-ubezpieczenia, gwarancji państwowych oraz ubezpieczenia;
- nie ubezpieczać amortyzacji obiektów znajdujących się w zbiorach publicznych.

Państw członkowskich:

- nie wymagać, aby ubezpieczenie było obowiązkowe;
- pozwalać muzeom na nie ubezpieczanie amortyzacji.

Instytucji UE:

- promować i monitorować przykłady pozytywnych działań.

3. Zabezpieczenie przed przejęciem (konfiskatą)

Zabezpieczenie przed przejęciem (konfiskatą) to ochrona prawna, jaką jedno państwo obejmuje pożyczony eksponat na swoim terytorium w związku z zorganizowaną w tym państwie wystawą czasową. Celem takiego zabezpieczenia jest ochrona obiektu przed jakimikolwiek prawnymi roszczeniami uprzednich właścicieli lub pretendentów, którzy kwestionują prawo obecnej własności. Osoby takie mogą wykorzystać fakt, że dany obiekt jest czasowo w innym kraju, który rządzi się innymi prawami, i zażądać jego zwrotu. Ochrona gwarantowana w charakterze „zabezpieczenia przed przejęciem (konfiskatą)” jest przyznawana na konkretny okres czasu, to znaczy na

ment of the European Union, immunity from seizure has become even more important, particularly in view of the involuntary removal of objects around the world since the Second World War.

The scope of measures intended to provide immunity from seizure is vast, as such measures can potentially cover all property disputes that involve cultural objects. The risks related to the seizure of the goods cannot be covered by an insurance policy.

At present there is a great disparity between the various systems of immunity from seizure applied in the European Union and around the world. There are also vast differences with regard to the categories of protected goods and their legal status, and the methods by which the law is applied. Many countries do not offer immunity from seizure at all. Those European countries that do are Germany, Austria, Belgium, France, and Ireland. Spain is currently considering such a measure. France was the first country in Europe to have introduced a system of immunity from seizure (1994). The American federal system goes back to 1965.

A brief comparison of existing systems shows that they are divided into two categories. The first involves the automatic protection of any loan object authorised within the framework of a not-for-profit exhibition taking place in a cultural institution. Such protection takes the form of a general regulatory provision (State of New York and Texas, and some provinces of Canada). The other, while posing a general principle of protection, requires the legal designation of the goods concerned. This second category is divided into two further subcategories. In the first case, it is the responsibility of the organising institution to see to the object's protection, as the document bestowing title to the objects is considered unassailable under the relevant law (e.g. American federal law). In the second subcategory, the object is open to claims for a period published in the relevant government gazette, protection becoming effective upon expiry of this period (France).

In certain countries, the system of immunity from seizure applies as much to publicly-held objects as to privately-held ones (United States), whereas in others it is reserved for objects in public collections (France).

okres wystawy, przedłużony o liczbę dni koniecznych do jej przygotowania. Od momentu ostatniego rozszerzenia Unii Europejskiej zabezpieczenie przed przejęciem stało się jeszcze ważniejsze, zwłaszcza biorąc pod uwagę nie-dobrowolne przenoszenie różnych obiektów na terenie całego świata od wybuchu II wojny światowej.

Zakres środków mających na celu zapewnienie zabezpieczenia przed przejęciem (konfiskatą) jest szeroki. Takie środki mogą potencjalnie znaleźć swoje zastosowanie we wszystkich sporach, które dotyczą dóbr kultury. Ryzyko związane z przejęciem (konfiskatą) takich dóbr nie może być ujęte w żadnej polisie ubezpieczeniowej.

Obecnie istnieje ogromna przepaść pomiędzy różnymi systemami zabezpieczenia przed przejęciem (konfiskatą) stosowanymi w różnych krajach Unii Europejskiej i na całym świecie. Rozbieżności dotyczą również kategorii chronionych dóbr oraz ich statusu prawnego, a także metod egzekwowania prawa. Wiele krajów w ogóle nie zapewnia zabezpieczenia przed przejęciem (konfiskatą). W Europie takie zabezpieczenie zapewniają Niemcy, Austria, Belgia, Francja i Irlandia. Hiszpania obecnie rozważa wprowadzenie takiego środka ochrony. W Europie pierwszym krajem, który wprowadził system zabezpieczenia przed przejęciem (w 1994 r.) była Francja, natomiast system federalny w USA datuje się od 1965 roku.

Krótkie porównanie istniejących systemów pokazuje, że można je podzielić na dwie kategorie. Pierwsza zakłada automatyczną ochronę jakiegokolwiek pożyczonego obiektu upoważnionego do takiej ochrony w ramach systemu wystaw *non-for-profit* (nie dla zysku), które organizuje się w instytucjach kultury. Taka ochrona przybiera formę aktu prawnego (Stan Nowy Jork oraz Teksas, a także niektóre okręgi w Kanadzie). Druga kategoria, nakładając ogólną zasadę ochrony, wymaga podania prawnego opisu rzeczonych dóbr. Ta druga kategoria składa się z dalszych dwóch podkategorii. W pierwszym przypadku odpowiedzialność za ochronę obiektu spoczywa na instytucji organizującej, ponieważ dokument nadania tytułu prawnego w stosunku do obiektów jest uważany za bezsporny w świetle danego prawa (np. amerykańskie prawo federalne). Druga podkategoria zakłada, że możliwe jest zgłaszanie roszczeń w stosunku do obiektu przez okres czasu ogłoszony w odpowiednim dzienniku rządowym, a ochrona zyskuje moc prawną po upływie owego okresu (Francja).

W niektórych krajach system zabezpieczenia przed przejęciem ma takie samo zastosowanie w stosunku do obiektów znajdujących się w posiadaniu publicznym, jak i prywatnym (Stany Zjednoczone), podczas gdy w innych jest zarezerwowany tylko dla zbiorów publicznych (Francja).

At the legal level, the principle of immunity from seizure is sometimes called into question because it conflicts with the various legal measures of restitution imposed on those states in which privately-owned objects were illegally confiscated from their owners. The strictly suspensive nature of immunity from seizure guarantees that there can be no conflict of that kind. Immunity from seizure does not affect the legal basis of protection.

One of the conclusions of the indemnity survey was to create a standardised European system of immunity from seizure. The participants in the "Illegal Trade: Fighting illicit traffic in cultural goods within the European Union" conference also recommended an anti-seizure law¹⁰.

The risk of an object lent abroad being seized will obviously be very dissuasive for possible lenders. Such a risk can also throw up enormous problems (e.g. the refusal of a loan) for the organisers of an exhibition. Museum professionals have agreed that the introduction of a European system of immunity from seizure would support cultural exchanges by facilitating loans between Member States. Such a measure would also be simpler than having each state work out its own legislation, as there will inevitably be disparities between them, in particular as collection mobility increases and the number of exhibitions that tour several countries of Europe grows.

The methods by which such a law is applied will have to reconcile effective protection and flexibility of operation. The legal and administrative procedures involved in immunity from seizure take a great deal of time and the delay can have a prohibitive effect on loan agreements between organisers.

Collection mobility should not be misused to settle ownership disputes. However, museum professionals should do their utmost to know the provenance of the objects concerned, as avoiding risk is part of collection mobility.

Immunity from seizure is a problematic subject. The complex legal nature of this issue means that the group is not in a position to recommend a detailed proposal for immunity from seizure. The complexity of the subject

W sensie prawnym zasada zabezpieczenia przed przejęciem jest czasami podawana w wątpliwość, ponieważ pozostaje w sprzeczności z różnymi instrumentami prawnymi dotyczącymi restytucji, nałożonymi na te kraje, w których obiekty będące w posiadaniu osób prywatnych zostały nielegalnie skonfiskowane i odebrane właścicielom. Charakter „zawieszenia” cechujący systemy zabezpieczenia przed przejęciem (konfiskatą) gwarantuje, iż taki konflikt nie ma miejsca. Zabezpieczenie przed przejęciem (konfiskatą) nie wpływa na prawne podstawy ochrony.

Jeden z wniosków, jaki wypłynął z badań nad państwowymi gwarancjami zabezpieczeń, dotyczył stworzenia znormalizowanego europejskiego systemu zabezpieczania przed przejęciem (konfiskatą). Uczestnicy konferencji „Nielegalny handel: zwalczanie bezprawnego obiegu dóbr kultury w granicach Unii Europejskiej” również zalecali stosowanie prawa przeciwko przejęciu¹⁰.

Ryzyko, że obiekt wypożyczony za granicę zostanie przejęty, będzie z pewnością czynnikiem zniechęcającym dla potencjalnych pożyczkodawców. Takie ryzyko może również być przyczyną ogromnych problemów (np. odmowy wypożyczenia obiektu) dla organizatorów wystawy. Muzealnicy zgodzili się, że wprowadzenie europejskiego systemu zabezpieczenia przed przejęciem (konfiskatą) będzie ogromnym wsparciem dla organizowania wymian, ponieważ taki system ułatwi pożyczanie obiektów pomiędzy państwami członkowskimi UE. Wprowadzenie takiego systemu byłoby znacznie prostsze niż wypracowanie własnego przez każde z państw. W takim przypadku na pewno zaistniałyby nieuniknione rozbieżności pomiędzy systemami, tym bardziej że przemieszczanie zbiorów przybiera coraz większe rozmiary, a wraz z nim rośnie liczba wystaw podróżujących do kilku państw europejskich.

Metody, dzięki którym takie prawo zostanie wprowadzone, będą musiały łączyć w sobie skuteczną ochronę oraz elastyczność funkcjonowania. Procedury prawne i administracyjne związane z zabezpieczeniem przed przejęciem zabierają wiele czasu, a wszelkie opóźnienia mogą mieć negatywny wpływ na zawieranie umów o pożyczanie obiektów pomiędzy instytucjami.

Przemieszczanie zbiorów nie powinno być wykorzystywane do załatwiania sporów o prawo własności. Jednakże pracownicy muzeów powinni dokładać wszelkich starań, by poznać pochodzenie eksponatów, ponieważ unikanie ryzyka jest częścią strategii mobilności kolekcji.

Zabezpieczenie przed przejęciem (konfiskatą) jest trudnym problemem. Skomplikowana natura prawna tej kwestii sprawia, że zespół przygotowujący raport nie jest w stanie przedstawić szczegółowej propozycji zabezpie-

makes it necessary to carry out a detailed comparative study of the various systems of immunity from seizure currently applied. The study would take into account the wishes of those European countries that do not yet have anti-seizure laws, and it would furthermore analyse the American system, which – as the oldest such system – will offer the greatest number of practical examples. The study should conclude by making precise recommendations as to the relevant law. The group stresses the importance of establishing a good policy on immunity from seizure. A Europe-wide legal system of immunity from seizure should be based on the outcome of the study.

The group recommends that:

Museum professionals

- research the provenance of objects in its collection and make this information available.
- inform borrowers of possible risks when applicable.

Member States

- that do not have an immunity from seizure system should develop one.
- introduce a Europe-wide legal system of immunity from seizure.

EU Institutions

- commission a study on immunity from seizure (European Commission).
- adopt a Europe-wide legal system of immunity from seizure (Council and European Parliament).

4. Long-term loans

There are two kinds of loans in the museum world: short-term loans, mostly related to exhibitions, and long-term loans for other purposes. The principle for both is the same: there is a starting date and fixed end date.

There are many different reasons for showing objects elsewhere for a longer period of time. For example, doing so helps to place objects in a meaningful historical context; it facilitates permanent displays in museums or other places like public buildings; it makes it possible to tell stories from a different perspective; and it encourages co-operation among various museums. These examples show that long-term loans can be regarded as a form of “museum twinning” that allows museums to borrow

czenia przed przejściem. Z powodu złożoności tego tematu konieczne jest przeprowadzenie szczegółowych badań porównawczych różnych systemów stosowanych obecnie. Takie badania powinny wziąć pod uwagę życzenia tych krajów europejskich, które do tej pory nie posiadają przepisów chroniących pożyczone dobra kultury przed przejściem. Ponadto powinny poddać analizie system amerykański, który – jako najstarszy z istniejących systemów – oferuje największą liczbę praktycznych przykładów. Badania powinny zakończyć się stworzeniem szczegółowych zaleceń odnośnie do danych systemów prawnych. Grupa pragnie podkreślić wagę ustanowienia właściwej polityki dotyczącej zabezpieczenia przed przejściem. System prawny obejmujący całą Europę i regulujący kwestie związane z zabezpieczeniem przed przejściem powinien być oparty na wynikach wspomnianych badań.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- badać pochodzenie obiektów w swoich zbiorach i udostępniać posiadane informacje;
- informować instytucje wypożyczające eksponaty o możliwym ryzyku (jeśli ma to zastosowanie).

Państw członkowskich:

- stworzyć system zabezpieczania przed przejściem (konfiskata), jeśli takiego nie mają;
- wprowadzić system prawny regulujący kwestie związane z zabezpieczeniem przed przejściem, obejmujący całą Europę.

Instytucji UE:

- zlecić badanie dotyczące zabezpieczenia przed przejściem (Komisja Europejska);
- przyjąć system prawny regulujący kwestie związane z zabezpieczeniem przed przejściem, obejmujący całą Europę (Rada oraz Parlament Europejski).

4. Wypożyczenia długoterminowe (depozyty)

Istnieją dwa rodzaje wypożyczeń w muzealnictwie: krótkoterminowe, odnoszące się najczęściej do wystaw, oraz długoterminowe dla innych celów. Zasada funkcjonowania obydwu jest taka sama: wyznaczona jest data rozpoczęcia oraz końca wypożyczenia obiektów.

Jest wiele przyczyn, dla których pokazuje się obiekty w innych miejscach przez dłuższy okres czasu. Na przykład: umożliwia to ukazanie eksponatu w znaczącym kontekście historycznym; ułatwia stworzenie wystaw stałych w muzeach oraz innych miejscach, np. budynkach publicznych; umożliwia opowiedzenie pewnych historii z innej perspektywy; promuje współpracę pomiędzy różnymi muzeami. Te przykłady pokazują, że wypożyczenia długoterminowe mogą być uważane za formę „bliźniaczej

items from elsewhere. A museum with an enormous collection of Picassos, for instance, could show generosity to a fellow institution that is without such a work to help it improve its collection.

Long-term loans may also coincide with research in such fields as conservation, art history, history and other sciences. Scientific research can be seen as an added benefit of collection mobility. Displaying and treating objects in a context other than the customary one can reveal additional information about them.

One problem in long-term loans policy, however, is insurance. Most state-owned museum objects are not insured. Bearing in mind the criteria proposed for loan objects as presented in the guidelines, long-term loans should be accorded the same status as the borrower's museum collection. This means that non-insurance is preferable for these objects. If non-insurance is not possible, the working group recommends having indemnity schemes to cover long-term loans.

The group recommends that:

Museum professionals

- move towards an active policy on long-term loans.
- co-operate by twinning.

Member States

- develop an active policy by allowing objects on long-term loans to be treated as part of the permanent collection.
- allow non-insurance or indemnity as a second option.

5. Loan fees

The topic of loan fees was discussed during the "Loan for Exhibitions: Ethical and Economic Aspects"¹¹ conference, and the Bizot Group has returned to this subject repeatedly as well (appendix 4). Organising an exhibition is expensive, mainly for the borrower, but also for the lender. It means extra work to get the loan object to the right place. It is therefore reasonable for lending museums to ask for a reimbursement of their out-of-pocket expenses and, in certain cases, a small overhead charge. It is, however, in the common interest of museums to minimise the charges that they pass on to borrowing museums.

współpracy muzeów", dzięki której mogą one pożyczać eksponaty z innych miejsc. Na przykład muzeum posiadające ogromną kolekcję dzieł Picassa może wspomóc bliźniaczą instytucję, która nie posiada takiego dzieła, a przez to wzbogacić jej kolekcję.

Wypożyczenia długoterminowe mogą również zbiegać się z badaniami prowadzonymi w takich dziedzinach, jak konserwacja, historia sztuki, historia oraz inne gałęzie nauki. Badania naukowe mogą być postrzegane jako dodatkowa korzyść wynikająca z mobilności kolekcji. Pokazywanie obiektów w innym kontekście niż dotychczas przyjęty może doprowadzić do ujawnienia nowych informacji o tych obiektach.

Jednym z problemów polityki wypożyczeń długoterminowych jest jednakże ubezpieczenie. Większość obiektów w państwowych muzeach nie jest ubezpieczona. Biorąc pod uwagę proponowane kryteria wypożyczenia obiektów zaprezentowane we wskazówkach, status eksponatów wypożyczonych do danej instytucji w trybie długoterminowym powinien być dostosowany do tego, jaki mają zbiory znajdujące się w jej posiadaniu. Oznacza to, że nie ubezpieczanie jest preferowanym trybem postępowania w stosunku do tych obiektów. Jeśli nie ubezpieczenie nie jest możliwe, zaleca się zastosowanie systemów gwarancji państwowych (poręczeń) dla ubezpieczenia wypożyczeń długoterminowych.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- dążyć do aktywnej polityki wypożyczeń długoterminowych;
- współpracować na zasadzie „instytucji bliźniaczych”.

Państw członkowskich:

- stworzyć aktywną politykę poprzez udzielenie pozwolenia, aby obiekty wypożyczone długoterminowo były traktowane jako część stałej kolekcji;
- dopuścić stosowanie nie ubezpieczania lub gwarancji państwowych (poręczeń) w charakterze drugiej opcji.

5. Opłaty za wypożyczenie

Temat opłat za wypożyczenie omawiany był podczas konferencji „Wypożyczenie dla celów wystawienniczych: korzyści etyczne i ekonomiczne”¹¹, Grupa Bizot również wielokrotnie do niego powracała (załącznik 4). Organizowanie wystaw jest kosztowne, zwłaszcza dla wypożyczającego, ale również dla udzielającego obiekty. Dostarczenie wypożyczonego obiektu na miejsce zawsze oznacza dodatkową pracę. Dlatego też wydaje się rozsądne, aby muzea pożyczające otrzymywały zwrot poniesionych kosztów i, w pewnych przypadkach, niewielką opłatę kompensującą koszty, zwaną *overheads*. Jednakże we wspólnym interesie

Unfortunately, it is common practice nowadays for museums to ask for more than the minimum as a fund-raising measure, a practice that could seriously hamper collection mobility. Museums commonly agree to loan objects to other institutions if those institutions agree in return to pay an extra fee on top of the standard expenses associated with organising the loan. The “loan fee” is a source of income for museums. Such “profit-making” is against the spirit of public memory institutions. Museums also ask for money to cover the costs incurred when preparing to make loan objects available (restoration, administrative expenses, etc.). In such cases, the charges should be governed by rules of reciprocity. Keeping costs to a minimum, especially those related to documentation and courier fees, could have a positive influence on collection mobility.

The group recommends that:

Museum professionals

- avoid unnecessary or unfair costs and also limit costs.
- limit loan fees.

Member States

- not ask museums to raise income through loan fees.

6. Publications/copyright

Access to scholarly publications is essential for the museum professional. Digitisation, in particular via the Internet (museum and library websites) provides growing access to scholarly publications and relevant museum data. In order to facilitate mobility, access to museum management systems needs to be facilitated and the group feels that wide support should be given to projects making collection data available to a broader professional audience. The costs associated with these processes are considerable, and the data are useless if not available in translation.

When loan objects form part of an exhibition, it is natural for their significance and place within the exhibition to be documented in a catalogue for scholarly or educational purposes. It is advisable to publish multi-language editions so that the knowledge can be shared with as many people as possible. Access can be enhanced by having publications appear not only in printed but also in digital form, either at

muzeów leży zminimalizowanie takich opłat ponoszonych przez instytucje wypożyczające.

Niestety, często się dziś zdarza, że muzea chcą dostać więcej niż minimalną kwotę, traktując to jako sposób na zasilenie swojego budżetu, co może poważnie utrudniać rozwój mobilności kolekcji. Muzea zazwyczaj zgadzają się wypożyczyć obiekty innym instytucjom, jeśli te instytucje zgodzą się wnieść dodatkową opłatę oprócz standardowych kosztów związanych ze zorganizowaniem wypożyczenia. „Opłata za wypożyczenie” jest źródłem dochodu dla muzeów. Takie „zarabianie” jest sprzeczne z duchem instytucji o charakterze społecznym i publicznym. Muzea żądają również pieniędzy na pokrycie kosztów poniesionych podczas przygotowania obiektów do udostępnienia (koszty konserwacji i administracji etc.). W takich przypadkach opłaty powinny być ustalone na zasadach wzajemności. Utrzymywanie kosztów na minimalnym poziomie, zwłaszcza tych związanych z dokumentacją oraz opłatami za usługi kurierskie, mogłoby mieć pozytywny wpływ na mobilność kolekcji.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- unikać niepotrzebnych oraz „nielojalnych” kosztów, a także ograniczać koszty;
- ograniczać opłaty za wypożyczenie.

Państw członkowskich:

- nie oczekiwać, by muzea zbierały fundusze poprzez opłaty za wypożyczenie.

6. Publikacje/prawa autorskie

Dostęp do publikacji naukowych jest konieczny z punktu widzenia pracowników muzeum. Digitalizacja, szczególnie za pośrednictwem Internetu (strony muzealne i biblioteczne), zapewnia coraz szerszy dostęp do publikacji naukowych oraz istotnych danych muzealnych. W celu usprawnienia mobilności, ułatwiony musi być dostęp do wiedzy o systemach zarządzania muzeum. Dlatego, według grupy przygotowującej raport, należy wspierać wszelkie projekty, których celem jest ułatwienie dostępu do danych dotyczących kolekcji szerszemu gronu zawodowców. Jednakże koszty związane z tymi procesami są znaczące, a dane bezużyteczne, jeśli nie są dostępne w tłumaczeniu.

Gdy wypożyczone obiekty stają się częścią wystawy, naturalne jest, że ich znaczenie zostaje udokumentowane w katalogu opracowanym dla celów naukowych lub edukacyjnych. Zaleca się wydawanie publikacji w wielu językach, dzięki czemu z zawartej w nich wiedzy będzie mogła skorzystać jak największa liczba osób. Dostęp do wiedzy można również zwiększyć poprzez wydawanie publikacji

the same time, or – depending on the arrangements made with the publishers – after a brief delay.

Lenders should provide borrowers with generous assistance in obtaining up-to-date information about the object, its provenance and condition. Providing the borrowing museum with recent publications that might otherwise escape its notice is a service that increases the quality of the accompanying publication and saves time and travelling expenses. However, it remains the ultimate responsibility of the borrower to produce a publication worthy of the trust implied by the granting of the loan.

Copyrights are often a serious obstacle in making data and images (reproductions) available. Where copyrights are related to objects by living artists or by deceased artists whose copyright has not yet expired, they often form a source of high, if not insurmountable costs. Many exhibitions or related publications have been cancelled because the copyright costs were unaffordable. On the other hand, museums often see copyrights as a source of income for their own institution.

The group considered it far beyond its scope to attempt any recommendation that touches formally on the reduction or waiver of copyrights in the wake of cultural exchange. The group does recommend, however, that museums should waive copyrights for their partners in collection mobility wherever possible. Where loans are granted, photographic material for scholarly or educational purposes should preferably be made available at cost, and copyrights as such waived when within the jurisdiction of the lending institution (see also appendix 3).

The group recommends that:

Museum professionals

- make publications available for the general public and for professional colleagues.
- not abuse copyright costs as a form of income.

Member States and Council

- support translations.
- should be aware of the possible effect of copyright legislation for the cultural field.

nie tylko w formie papierowej, ale także cyfrowej, albo w tym samym czasie, albo – w zależności od uzgodnień poczynionych z wydawcą – po krótkiej zwłóce.

Instytucje pożyczające powinny pomóc jednostkom wypożyczającym w uzyskaniu aktualnych informacji dotyczących pożyczonych obiektów, ich pochodzenia oraz stanu. Zapewnienie muzeum wypożyczającemu najnowszych publikacji, które w przeciwnym razie mogłyby umknąć jego uwadze, jest gestem, który pomoże podnieść jakość publikacji towarzyszącej wystawie, a jednocześnie oszczędzi czas i wydatki na podróże. Jednakże to biorąca w używanie obiekty muzealne instytucja ponosi ostateczną odpowiedzialność za wydanie publikacji godnej zaufania, którego wyrazem jest udostępnienie jej obiektu.

Prawa autorskie często stanowią poważną przeszkodę w udostępnieniu danych oraz wizerunków obiektów (reprodukcji). Gdy prawa autorskie dotyczą dzieł artystów żyjących lub tych zmarłych, których prawa autorskie jeszcze nie wygasły, wówczas stanowią one źródło wysokich kosztów, które czasami stają się przeszkodą nie do pokonania. Wiele wystaw lub związanych z nimi publikacji zostało odwołanych, ponieważ koszty wynikające z praw autorskich były zbyt wysokie. Z drugiej strony, muzea często postrzegają prawa autorskie jako źródło dochodu dla własnych instytucji.

Grupa przygotowująca raport uważa się za nieuprawnioną do formułowania zaleceń w sposób formalny dotyczących kwestii rezygnacji z praw autorskich przy wymianach muzealnych. Jednakże sugeruje, by muzea zrzekały się praw autorskich w stosunku do swoich partnerów, gdy tylko jest to możliwe. Gdy obiekt zostaje wypożyczony, materiał fotograficzny dla celów naukowych oraz edukacyjnych powinien być udostępniany po kosztach własnych. Jeśli prawa autorskie znajdują się w gestii instytucji wypożyczającej, powinna zrzec się ich w związku z wypożyczeniem (patrz również załącznik 3).

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- udostępniać publikacje społeczeństwu oraz swoim kolegom po fachu;
- nie nadużywać kosztów związanych z prawami autorskimi jako formy uzyskiwania dochodu.

Państw członkowskich oraz Rady:

- promować tłumaczenia;
- mieć świadomość potencjalnych skutków prawodawstwa związanego z prawami autorskimi w branży muzealnej.

7. Digitisation

Like other institutions founded to preserve our collective memory, museums benefit from information and communication technologies. Through digitisation museums will be able to promote collection mobility between partners, the study of culture within the relevant European research areas, and the showcasing of national collections and exhibitions to the European public, even of those collections that are inert or extremely fragile. In this respect it is crucial to support the European coordination of national digitisation policies and initiatives in order to ensure the further development of a European digital cultural network as presented at The Hague conference on digitisation in September 2004. Collection mobility should therefore be one of the items in the new Dynamic Action Plan that will be delivered during the United Kingdom Presidency of the European Union.

The group recommends that:

Museum professionals

- use digital networks to improve and increase collection information exchange for the general public and the professional.
- digitise their collections.
- take advantage of digital collections for exhibition planning and research.

Member States

- create the conditions to foster and guide technological innovations on a European level.
- define common approaches and choices of technology.
- take up collection mobility as part of their Coordination Action Plan as announced by the Council on 17 November 2004.
- promote multilingual access to museum collections.

EU Institutions

- work together with the new National Representatives Group and the Dynamic Action Plan (to be established under UK Presidency) to stimulate and encourage collection mobility by digital means (Council).

8. Trust

If your neighbour asks to borrow your car, you will probably say yes. But you are not likely to hand over your car keys if a complete stranger knocks on your door and asks for them¹².

Trust is a prerequisite for collection mobility and based on reciprocity. To build up trust, the parties must know

7. Digitalizacja

Podobnie jak inne instytucje założone w celu zachowania społecznej pamięci, muzea korzystają z technologii informatycznych i komunikacyjnych. Poprzez digitalizację muzea będą w stanie promować mobilność kolekcji pomiędzy partnerami, studia nad kulturą w danych obszarach badawczych w Europie oraz prezentację europejskiej społeczności swoich narodowych zbiorów i wystaw, nawet tych, które są wyjątkowo „statyczne” czy podatne na uszkodzenia. Konieczne jest w tym względzie – na poziomie Wspólnoty – wspieranie koordynacji narodowej polityki w zakresie digitalizacji oraz związanych z nią inicjatyw, w celu zapewnienia dalszego rozwoju europejskiej kulturowej sieci cyfrowej. Taki cel zaprezentowano na konferencji dotyczącej digitalizacji, która odbyła się w Hadze we wrześniu 2004 roku. Mobilność kolekcji powinna zatem stać się jednym z punktów nowego *Dynamic Action Plan*, który zostanie wprowadzony podczas przewodnictwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- wykorzystywać sieci i platformy cyfrowe do poprawy i rozszerzania wymiany informacji zarówno z przedstawicielami społeczeństwa, jak i pracownikami muzeów;
- digitalizować swoje kolekcje;
- wykorzystywać zbiory zdigitalizowane do planowania wystaw oraz prowadzenia badań.

Państw członkowskich:

- stworzyć warunki sprzyjające promowaniu i wprowadzaniu technologicznych innowacji na poziomie europejskim;
- określić wspólne podejście do stosowania i wyboru technologii;
- włączyć mobilność kolekcji do *Coordination Action Plan*, zgodnie z tym, co ogłosiła Rada 17 listopada 2004 roku;
- promować wielojęzyczny dostęp do zbiorów muzealnych.

Instytucji UE:

- pracować wspólnie z nową grupą National Representatives Group oraz w ramach *Dynamic Action Plan* (który zostanie wprowadzony podczas przewodnictwa Wielkiej Brytanii) w celu stymulacji oraz promocji mobilności kolekcji przy pomocy środków cyfrowych (Rada).

8. Zaufanie

Jeśli twój sąsiad prosi, abys pożyczył mu samochód, prawdopodobnie się zgodzisz. Ale raczej nie wręczysz kluczyków nieznanemu, gdyby zapukał do twoich drzwi i o nie poprosił¹².

Zaufanie to podstawowy warunek mobilności zbiorów i powinien się opierać na zasadzie wzajemności. W celu

one another. There are several ways for museum professionals to get acquainted, for example by participating in networks, adopting the same guidelines, or setting up databases with proper and verified data. Although networks, guidelines and databases have been around for quite some time, these tools are not always familiar to everyone, and even if they are, they might not suit a given situation or budgetary considerations may prohibit professionals from joining.

In that respect, investment in European networks is an important way of encouraging collection mobility. Travel grants are one way of making it possible for individuals to participate in networks.

Another tool that will help to expand existing networks is "twinning" between museums in different Member States. At the moment, there is a relatively small network of larger European museums focusing on different fields. In general, smaller museums do not participate in European networks. Twinning could encourage these networks to grow.

Although trust provides a basis for collection mobility, liability should always be arranged and confidentiality taken into account. In order to ensure that the relationship between two museums remains on a positive footing, it is important to make liability arrangements even when lenders waive liability. Regarding confidentiality, the exchange of information on collections is a crucial element of collection mobility. Such information must always be treated in confidence. Museum professionals should regard the confidentiality of information in exchanges as a matter of common sense. The security of data exchanges via Internet should also be improved.

Museums should not leave trust to chance; they should be proactive about it. Trust is the starting point for a rich history of collection mobility.

The group recommends that:

Museum professionals:

- extend trust by participating in networks, using existing guidelines, and setting up databases.
- make reciprocity the guiding principle in dealing with partners.

zbudowania zaufania, strony muszą poznać się nawzajem. Jest wiele różnych sposobów, dzięki którym pracownicy muzeów mogą się poznać, np. poprzez działanie w sieciach organizacji muzealnych, stosowanie się do tych samych zaleceń lub tworzenie baz danych zawierających rzetelne i zweryfikowane dane. Chociaż sieci muzealne, zestawy wskazówek i bazy danych istnieją już od pewnego czasu, te narzędzia nie zawsze są wszystkim znane, a nawet jeśli są, mogą nie odpowiadać danej sytuacji lub być niemożliwe do wykorzystania ze względu na budżetowe ograniczenia.

Dlatego też inwestowanie w europejskie sieci muzeów jest ważnym sposobem promowania mobilności kolekcji. Jednym ze sposobów są także stypendia i granty na podróże umożliwiające nowym partnerom dołączenie do sieci.

Inne narzędzie, które pomoże w rozszerzaniu istniejących sieci, to „programy bliźniacze” pomiędzy muzeami z różnych państw członkowskich. Obecnie istnieje stosunkowo niewielka sieć większych muzeów europejskich skupiająca się na różnych dziedzinach. Uogólniając, mniejsze muzea nie biorą udziału w działaniach sieci europejskich. „Programy bliźniacze” mogłyby pobudzić istniejące sieci do rozwoju.

Chociaż zaufanie stanowi podstawę mobilności kolekcji, kwestia odpowiedzialności zawsze powinna być uzgodniona, z zachowaniem poufności informacji. Przez wzgląd na zapewnienie zdrowych zasad w relacji między dwoma muzeami, ważne jest poczynienie ustaleń co do podejmowanej odpowiedzialności, nawet gdy strona wypożyczająca zrzeka się pewnych praw. Jeśli chodzi o poufność wymiana informacji dotyczących zbiorów jest niezwykle istotnym elementem mobilności kolekcji. Takie informacje zawsze muszą być traktowane jako poufne. Muzealnicy powinni stosować zasadę zdrowego rozsądku wobec poufności informacji udzielanych podczas wymiany danych. Należy również postarać się o lepsze zabezpieczenie danych udostępnianych przez Internet.

Muzea nie powinny zostawiać spraw związanych z zaufaniem przypadkowi. Należy tu stosować podejście proaktywne. Zaufanie bowiem stało u początku bogatej historii pożyczania zbiorów.

Zalecenia grupy dla:

Muzealników:

- rozszerzać zaufanie poprzez uczestniczenie w sieciach, wykorzystywanie istniejących wskazówek i tworzenie baz danych;
- uczynić z zasady wzajemności naczelną zasadę współpracy z partnerami.

Member States

- extend travel grants allowing museum professionals to participate in networks.
- support national and European networks.

EU Institutions

- support European network organisations (like NEMO).
- make it possible for museum professionals to meet one another regularly in a European setting.

Concluding observation

The group is convinced that the findings and recommendations contained in this paper will constitute an important starting point. At the same time, it emphasises that these recommendations can only be implemented if they are widely supported and applied by the museums concerned and promoted by the governments of the Member States, the Council of the European Union, the European Parliament and the European Commission. The group hence invites the Council to endorse these recommendations, to facilitate their application at national and EU level, and to set up a monitoring process for their implementation.

Footnotes

¹ The responses of 411 museums in 11 European countries to a questionnaire on collection mobility sent via the Network of European Museum Organisations in 2003 show that these 411 museums possess 315 million objects, of which (on average) 73.3% is in storage.

² Introduction to Study no. 2003-4879, see footnote 3.

³ Study no. 2003-4879 - An inventory of national systems of public guarantees in 31 European countries (June 2004).

⁴ The Hague, Netherlands, 28-29 October 2004, www.museumcollectionsonthemove.org

⁵ The *ICOM Code of Professional Ethics* was adopted unanimously by the 15th General Assembly of ICOM meeting in Buenos Aires, Argentina on 4 November 1986. It was amended by the 20th General Assembly meeting in Barcelona (Spain) on 6 July 2001, and revised by the 21st General Assembly meeting in Seoul (Republic of Korea) on 8 October 2004.

⁶ Named after the initiator Ms. Irene Bizot, Administrateur Général de la Réunion des Musées Nationaux.

⁷ NEMO is an independent network providing representation and information for the European museum community. 29 European countries participate in NEMO (www.ne-mo.org).

⁸ www.ukrg.org

Państw członkowskich:

- zwiększyć liczbę grantów na podróże umożliwiających muzealnikom działalność w sieciach.
- wspierać sieci narodowe oraz europejskie.

Instytucji UE:

- wspierać europejskie organizacje sieciowe (takie jak NEMO).
- umożliwić muzealnikom regularne spotkania na gruncie europejskim.

Uwagi końcowe

Grupa przygotowująca raport jest przekonana, że konstatacje i zalecenia zawarte w niniejszym dokumencie będą ważnym punktem wyjściowym. Jednocześnie podkreśla, że mogą one przynieść sukces jedynie wtedy, gdy będą szeroko popierane i stosowane przez muzea, a także promowane przez rządy państw członkowskich, Radę, Parlament Europejski oraz Komisję Europejską. Stąd też grupa prosi Radę, by poparła niniejsze zalecenia swoim autorytetem, pomogła usprawnić ich wprowadzanie w życie na poziomie narodowym oraz na poziomie UE, a także ustanowiła program monitorowania ich wdrażania.

z angielskiego tłum. Magda Machcińska-Szczepaniak

Przypisy

¹ Odpowiedzi 411 muzeów z 11 krajów Europy na kwestionariusz dotyczący mobilności zbiorów wysłany poprzez Network of European Museum Organisations w 2003 r. pokazują, że te 411 muzeów posiada 315 milionów eksponatów, z których (przeciętnie) 73,3% jest w magazynach.

² Wstęp do badania nr 2003-4879, patrz przypis 3.

³ Badanie nr 2003-4879 – Spis narodowych systemów gwarancji publicznych w 31 krajach Europy (czerwiec 2004).

⁴ Haga, Holandia, 28-29 październik 2004, www.museumcollectionsonthemove.org

⁵ *ICOM Code of Professional Ethics* został jednogłośnie przyjęty przez 15. Walne Zgromadzenie ICOM w Buenos Aires w Argentynie 4 listopada 1986. Został uzupełniony poprawkami przez 20. Walne Zgromadzenie w Barcelonie w Hiszpanii 6 lipca 2001, a następnie poprawiony przez 21. Walne Zgromadzenie w Seulu (Republika Korei) 8 października 2004 roku.

⁶ Nazwa pochodzi od nazwiska inicjatorce Pani Irene Bizot, Administrateur Général de la Réunion des Musées Nationaux.

⁷ NEMO to niezależna sieć zapewniająca przedstawicielstwo oraz informacje dla europejskiej społeczności muzealnej. W działalności NEMO bierze udział 29 państw europejskich (www.ne-mo.org).

⁸ www.ukrg.org

⁹ Unlike European museums, museums in the USA maintain the practice of deaccessioning.

¹⁰ The Hague, 8 and 9 November 2004. Conference documentation and final recommendations.

¹¹ Conference, 10 October 2003, Naples, Italy.

¹² Van der Laan, M.C., presentation during conference „Museum Collections on the Move”, 28 October 2004, The Hague.

⁹ W przeciwieństwie do muzeów europejskich, muzea w USA utrzymują praktykę zwaną *deaccessioning* (ponownego zbycia).

¹⁰ Haga, 8 i 9 listopad 2004. Dokumenty konferencyjne oraz końcowe zalecenia.

¹¹ 10 październik 2003, Neapol, Włochy.

¹² Van der Laan, prezentacja w czasie konferencji „Museum Collections on the Move”, 28 październik 2004, Haga.

The group recommends:				
	Subject matter	Museum professionals	Member States	EU Institutions
1.	Conduct and administration			
1.1.	<i>ICOM Code of Ethics</i>	<ul style="list-style-type: none"> - act according to the <i>ICOM Code of Ethics</i>. 		
1.2.	General principles on administration of loans.	<ul style="list-style-type: none"> - use the "General principles on administration of loans" as their standard. - NEMO develop European guidelines. 	<ul style="list-style-type: none"> - support museum associations in developing European guidelines. - support European networks. 	<ul style="list-style-type: none"> - support European network organisations (like NEMO).
1.3.	Registrar	<ul style="list-style-type: none"> - establish the function of a registrar or a Registrar's Department combining both exhibition and loans activities. - use the UKRG Facilities Report form as a standard. 	<ul style="list-style-type: none"> - support the creation of the position of registrar or a Registrar's Department. 	
2.1.	Valuation	<ul style="list-style-type: none"> - accept that insurance values do not have to keep pace with developments on the market for art and cultural objects. - accept an agreed value that is much lower than the market value. 	<ul style="list-style-type: none"> - accept that insurance values do not have to keep pace with developments on the market. - develop a policy which makes it possible for museums to work according an agreed value that is much lower than market value. - allow their museums to insure for far less than market value. 	<ul style="list-style-type: none"> - support ideas and policy intended to reduce values.
2.2.	Non insurance/self insurance	<ul style="list-style-type: none"> - agree to waive certain risks. - consider lending on basis of a non-insurance basis. - cover only restoration of material damage and waive depreciation. - ask for approval of the highest authority to waive certain risks. 	<ul style="list-style-type: none"> - allow and give permission to their museums to waive certain risks in general or otherwise on a case-by-case basis. - promote mobility of cultural objects within Europe based on non-insurance. - agree on common policy line concerning non-insurance. - extend the system of non-insurance and apply it at European level. 	<ul style="list-style-type: none"> - support and monitor developments in non-insurance and self-insurance in the Member States.
2.3.	Indemnity	<ul style="list-style-type: none"> - accept indemnity when offered. 	<ul style="list-style-type: none"> - have indemnity schemes for international exhibitions and long-term loans. - accept the indemnity schemes of other Member States. - make their indemnity schemes better known. - adapt existing indemnity schemes to offer 100% coverage. - speed up the development of their indemnity schemes. 	<ul style="list-style-type: none"> - agree on a common policy line on indemnity. - investigate whether a European interim scheme for those countries not benefiting from a scheme is possible. - monitor progress concerning indemnity within the Member States. - speed up the process of indemnity by developing an interim scheme.

2.4.	Insurance	<ul style="list-style-type: none"> - make good use of the possibilities created by a combination of non-/self-insurance, indemnity and insurance. - not insure depreciation of objects in public collections. 	<ul style="list-style-type: none"> - not make insurance compulsory. - allow museums not to insure depreciation. 	<ul style="list-style-type: none"> - foster and monitor best practices.
3.	Immunity from seizure	<ul style="list-style-type: none"> - research the provenance of objects in its collections and make this information available. - inform borrowers of possible risks when applicable. 	<ul style="list-style-type: none"> - that do not have an immunity from seizure system should develop one. - introduce of a Europe-wide an legal system of immunity from seizure. 	<ul style="list-style-type: none"> - commission a study on immunity from seizure (European Commission). - adopt a Europe-wide an legal system of immunity from seizure (Council and European Parliament).
4.	Long term loans	<ul style="list-style-type: none"> - move towards an active policy on long-term loans. - co-operate by twinning. 	<ul style="list-style-type: none"> - develop an active policy by allowing objects on long-term loans to be treated as part of the permanent collection. - allow non-insurance or indemnity as a second option. 	
5.	Loan fees	<ul style="list-style-type: none"> - avoid unnecessary or unfair costs and also limit costs. - limit loan fees. 	<ul style="list-style-type: none"> - not ask museums to raise income through loan fees. 	
6.	Publications/Copy rights	<ul style="list-style-type: none"> - make publications available for the general public and for professional colleagues. - not abuse copyright costs as a form of income. 	<ul style="list-style-type: none"> - support translations. - should be aware of the possible effect of copyright legislation for the cultural field. 	<ul style="list-style-type: none"> - support translations (Council). - should be aware of the possible effect of copyright legislation for the cultural field (Council).
7.	Digitisation	<ul style="list-style-type: none"> - use digital networks to improve and increase collection information exchange for the general public and the professional. - digitise their collections. - take advantage of digital collections for exhibition planning and research. 	<ul style="list-style-type: none"> - create the conditions to foster and guide technological innovations on a European level. - define common approaches and choices of technology. - take up collection mobility as part of their Coordination Action Plan as announced by the Council on 17 November 2004. - promote multilingual access to museum collections. 	<ul style="list-style-type: none"> - work together with the new National Representatives Group and the Dynamic Action Plan (to be established under UK Presidency) to stimulate and encourage collection mobility by digital means (Council).
8.	Trust	<ul style="list-style-type: none"> - extend trust by participating in networks, using existing guidelines, and setting up databases. - make reciprocity the guiding principle in dealing with partners. 	<ul style="list-style-type: none"> - extend travel grants allowing museum professionals to participate in networks. - support national and European networks. 	<ul style="list-style-type: none"> - support European network organisations (like NEMO). - make it possible for museum professionals to meet one another regularly in a European setting.

Zalecenia grupy dla:		Instytucji UE	
Obszar	Muzealników	Państw członkowskich	
1.	<p>Postępowanie i administracja</p> <p>1.1. <i>Kodeks etyki zawodowej ICOM</i></p> <p>1.2. Ogólne zasady administrowania wypożyczeniami</p> <p>1.3. Inwentaryzator</p>	<p>- wspierać stowarzyszenia muzealne w dążeniu do stworzenia wskazówek dla państw europejskich;</p> <p>- wspierać działania europejskich sieci organizacji muzealnych.</p> <p>- wspierać stworzenie stanowiska inwentaryzatora lub działu inwentaryzatora.</p>	<p>- wspierać europejskie sieci organizacji (takie jak NEMO).</p>
2.1.	<p>Wycena</p>	<p>- zaakceptować fakt, że wartości ubezpieczenia nie muszą dotrzymać kroku cenom rynku;</p> <p>- stworzyć politykę, która umożliwi muzeom pracę opartą na wartości uzgodnionej dużo niższej od wartości rynkowej;</p> <p>- zezwolić muzeom na ubezpieczanie na sumy znacznie mniejsze od wartości rynkowej.</p>	<p>- wspierać dążenia oraz politykę zmierzającą do obniżenia wartości.</p>
2.2.	<p>System bezubezpieczeniowy</p>	<p>- udzielać muzeom pozwolenia na zrzeczenie się ubezpieczeń od pewnych rodzajów ryzyka na zasadzie ogólnej, lub po analizie każdego przypadku;</p> <p>- promować mobilność eksponatów kulturalnych w Europie na zasadzie nie ubezpieczania;</p> <p>- uzgodnić wspólną politykę dotyczącą nie ubezpieczania;</p> <p>- rozszerzyć system nie ubezpieczania i stosować go na poziomie europejskim.</p>	<p>- wspierać i monitorować rozwój systemu nie ubezpieczania w państwach członkowskich.</p>

2.3.	Gwarancje państwowe (poręczenie skarbu państwa)	<ul style="list-style-type: none"> - zaakceptować gwarancje państwowe (poręczenie skarbu państwa), jeśli są oferowane. 	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnić posiadanie gwarancji państwowych (poręczenie skarbu państwa) dla wystaw międzynarodowych oraz wypożyczeń długoterminowych.; - akceptować systemy gwarancji państwowych (poręczenie skarbu państwa) innych państw członkowskich; - udostępniać informacje o gwarancjach państwowych; - przystosować istniejące systemy gwarancji państwowych w celu osiągnięcia 100% pokrycia szkód; - przyspieszyć tworzenie własnych systemów gwarancji państwowych. - nie wymagać, aby ubezpieczenie było obowiązkowe; - zezwalać muzeum na nie ubezpieczenie amoryzacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzgodnić wspólną politykę dotyczącą gwarancji państwowych; - zbadać, czy możliwe jest wprowadzenie tymczasowego systemu europejskiego dla krajów niekorzystających z dotychczasowych programów; - monitorować postępy w zakresie stosowania gwarancji państwowych w państwach członkowskich; - przyspieszyć proces wprowadzania gwarancji państwowych poprzez stworzenie systemu tymczasowego. - promować i monitorować przykłady pozytywnych działań.
2.4.	Ubezpieczenie	<ul style="list-style-type: none"> - dobrze wykorzystywać możliwości stworzone przez połączenie nie ubezpieczenia, gwarancji państwowych i ubezpieczenia; - nie ubezpieczać amoryzacji obiektów znajdujących się w zbiorach publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - stworzyć system zabezpieczenia przed przejęciem, jeśli takiego nie posiadają; - wprowadzić system prawny regulujący kwestie związane z zabezpieczeniem przed przejęciem, obejmujący całą Europę. 	<ul style="list-style-type: none"> - zlecić badania dotyczące zabezpieczenia przed przejęciem (Komisja Europejska); - przyjąć system prawny regulujący kwestie związane z zabezpieczeniem przed przejęciem, obejmujący całą Europę (Rada oraz Parlament Europejski).
3.	Zabezpieczenie przed przejęciem (konfliktem)	<ul style="list-style-type: none"> - badać pochodzenie obiektów w swoich zbiorach i udostępniać posiadane informacje; - informować instytucje wypożyczające ekspozycje o możliwym ryzyku (jeśli ma to zastosowanie). 	<ul style="list-style-type: none"> - stworzyć aktywną politykę zezwalając, aby obiekty wypożyczone długoterminowo były traktowane jako część stałej kolekcji; - dopuścić stosowanie nie ubezpieczenia lub gwarancji państwowych w charakterze drugiej opcji. 	
4.	Wypożyczenia długoterminowe (depozyty)	<ul style="list-style-type: none"> - zmierzać w kierunku aktywnej polityki wypożyczeń długoterminowych; - współpracować na zasadzie „instytucji bliźniaczych”. 	<ul style="list-style-type: none"> - nie oczekiwać, by muzea zbierały fundusze poprzez opłaty za wypożyczenie. 	
5.	Opłaty za wypożyczenie	<ul style="list-style-type: none"> - unikać niepotrzebnych oraz „nieilojalnych” kosztów, a także ograniczać koszty; - ograniczać opłaty za wypożyczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> - promować tłumaczenia; - mieć świadomość potencjalnych skutków prawodawstwa związanego z prawami autorskimi w branży muzealnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - promować tłumaczenia (Rada); - mieć świadomość potencjalnych skutków prawodawstwa związanego z prawami autorskimi w branży muzealnej (Rada).
6.	Publikacje/ Prawa autorskie	<ul style="list-style-type: none"> - udostępniać publikacje społeczeństwu oraz swoim kolegom po fachu; - nie nadużywać kosztów związanych z prawami autorskimi jako formy uzyskiwania dochodu. 		

7.	Digitalizacja	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystywać sieci i platformy cyfrowe do poprawy i rozszerzania wymiany informacji zarówno z przedstawicielami społeczeństwa, jak i pracownikami muzeów; - digitalizować swoje kolekcje; - wykorzystywać zbiory zdigitalizowane do planowania wystaw oraz prowadzenia badań. 	<ul style="list-style-type: none"> - stworzyć warunki sprzyjające promocji wprowadzania technologicznych innowacji na poziomie europejskim; - określić wspólne podejście do stosowania i wyboru technologii; - włączyć mobilność kolekcji do <i>Coordination Action Plan</i>, zgodnie z tym, co ogłosiła Rada 17 listopada 2004 roku; - promować wielojęzyczny dostęp do zbiorów muzealnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - pracować wspólnie z nową grupą (National Representatives Group) oraz w ramach <i>Dynamic Action Plan</i> (który zostanie wprowadzony podczas przewodnicstwa Wielkiej Brytanii) w celu stymulacji oraz promocji mobilności kolekcji przy pomocy środków cyfrowych (Rada).
8.	Zaufanie	<ul style="list-style-type: none"> - rozszerzać zaufanie poprzez uczestniczenie w sieciach organizacji muzealnych, wykorzystywanie istniejących wskazówek i tworzenie baz danych; - sprawić, żeby zasada wzajemności była naczelną zasadą współpracy z partnerami. 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększyć liczbę grantów na podróże, które umożliwią muzealnikom uczestniczenie w sieciach organizacji muzealnych; - wspierać sieci krajowe oraz europejskie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wspierać europejskie sieci organizacji (takie jak NEMO); - umożliwić muzealnikom regularne spotkania na gruncie europejskim.